

RMK. I.

908

SEH MATH
BOYAK
Dress
Konywels

Chrysomelid

~~962~~
~~524~~
~~A. 101.~~
~~207~~

RMK. I. 908.

("A" variáns.)

(Hányz. a címl. után
egy lev. és Bg. - 7-8. lev.
csonka. - valószínűleg
volt egy klt fnt. is.)

1887.

~~8278~~

~~100~~

908.

Bibl. Hungaricae Script.

Nicolai Panikowich

M. ord. 4.

LOVAK ORVOSSÁGOS

Meg-probált új Könyvetskéje.

*Mellyben sokféle gyakorlott dolgok és orvos-
ságok vadnak;*

Kik Török, Magyar, Belgium, és egynehány
Német Országi fő Fejedelmek, és Nagyságos Urak udva-
riban, az Lovaknak minden-féle betegségekről való Or-
vosságok meg-probáltatván, őszve szedeget-
tetett, le irattatott

a Brandenburgi Hertzeg és Fejedelem fő lovasz Mestere

T S E H M A R T O N által.

Melly Németből Magyarra
fordittatott.

L Ö T S E N,

Nyomtatott 1656, esztendőben.

Az
karna
Lo F
é

va

d
n
k
n

e
Dr
n
y

vagy

való
ért.
és
ná-

E L Ő L - J A R O B E S Z E D.

Mivel hogy Experiáltattam, hogy az
Lovaknak is sok külömb, külömb fele
dögletes nyavalyái, mind termé-
szet-szerint mind pedig egyéb kén-
vadnak; mint meg-tettik az kö-
vetkezendő meg-probált Nagy Német Országi sok
Méltóságos, Tekintetes és Nagyságos Hertzegek,
és Grosf Uraknál való szolgálatamkor való látásm-
bol. Annak-okaért gondoltam magamban, hogy
Magyar Országban is sok fő-fő Urak vadnak, kik-
nek gyönyörűségek vagyon az szép Equitatiokban,
és az azoknak kedvékeri hogy le-irná, valamely-
lyeket együtt is másut is forgásomban láttam, az
többi között Magyar Országban laktomban, rész-
szerint Török Országban, (mint hogy véletlenül
Eger alatt el-fogattattam volt az Törököktől, és
szinte Constantzinápolyig vitettetem, az honnét
Isten ő Felsege tsudálatos képpen ki-szabadított)
és az után mind ez idcig Nagy Német Országban
lakásomban is. Jónak vélem azért hogy el ne
esjeném, de sőt inkább Nap-fényre botsátanám

én kis tudományomat, az kegyes Olvasóknak ked-
vükért, mert eszemben vettem, hogy kíváltképpen
Magyar-Országban, igen igen szükséges volna ez
kis Ló-Orvosságos Könyvecske. Azért, hogy rő-
vidségnek okáért elő nem számlálám elebbi járto-
mat, költömet, hogy mitsoda Országokban, tarto-
mányokban, és várasokban jártam legyen, nem ité-
lem szükségesnek lenni, hanem kérem az kegyes Ol-
vasót, hogy ez kis munkátskát vegye jó neven mo-
stan tőlem.

Ezeknek utánna az mindenható Istennek ke-
gyes gondviselése alá ajánlok minden Isten-felő Ol-
vasokat; En:

TSEH MARTON.

MIKE

MIKEPPEN ISMERHETNI

meg az Lovat hány esztendősen legyen,
és mitsodás jegyei legyenek.

ELőször, mikor a' Ló harmad-fő, akkor
az első fogait ki-tolyogattya, és nevel
első fogokat. Mikor viszont negyed
esztendőre jut, hasonló-képpen az első fo-
gak mellett horgokat nevel. Ez jegyeket pe-
nig négy esztendőül fogva egész hét eszten-
deig meg-tartya. Az hét esztendő penig el-
múlván, az nyoltzadikba kelve, kezdi az fe-
kete punctumokat, mellyek az első két fo-
gain vadnak, el-rágdogálni: Es kilentzed esz-
tendőben is még rágdogallya. De az tizedik
esztendőben mindenestől fogva tola el rág-
ja, ugyan yira, hogy többé már meg nem is-
merhetni őket, noha némelyleknek az hor-
gas fogak mellett jegyei vadnak, de azok igen
tsalárdok, mert némelylek Ló az hegyes hor-
gokat egész húsz esztendeig is meg-tartya,
ugy hog' ugyan értelmes emberek is el nem
igazodhatnak rajta.

Némely Lovak, ugy vagyon, nevelnek szé-

les horgokat, ez ilyenek tiz esztendőül fog-
va egész húsz esztendeig meg tartják, kikben
fokan meg-tsalatkoznak.

Item, némelyek így-is akarnak el igazod-
ni, mikor a' Lónak a' szemei felett mély lyu-
kai vadnak, de ez jegyek is semmik, mert mi-
dön már némely Ló tiz esztendő, és az sze-
mei felett mély lyukak vadnak, ez azt jegyzi,
hogy az melly Kantzától az fajzott, az a Kan-
tza igen vén Lótól Tsikosodott volt meg, de
az nem árt, és ha nem ékes, sőt ha őszitővér-
szabásu is, mert csak ez az oka.

Továbbá ismét, mikor az Ló két esztendő,
miről ismérhetni meg minémű nagy
fog nőni.

Az Ló midőn már két esztendő, nem nő-
nek már néki hosszszab lába szárai, hanem
csak úgy marad, valamennyit az két eszten-
dőben nőtt, végy azért egy hosszú fonalat,
mely fonallal mérd-meg a' hátulso térd tson-
tyátul fogva az szarát alatt az hajlásig, az után
az hajlástól fogva fel az gerintzig, szinte hat
esztendő koráig olly magassat nő, mennyit
két esztendő korában az szára nőtt, de az u-
tán már többet nem nő, és ha meg-akarod
tudni, próbáld meg, és úgy találod.

Mikoron

Mikoron valamelly Lónak gyógyításához
akarsz kezdeni.

Midőn valamelly Ló gyógyításához kez-
desz: Elsőben, jól meg-gondold magadban,
az eszközöket igen egy aránt vegyed, úgy,
hogy edgyikbe többet és másikba keveseb-
bet: mert az oktalan állatok is az felettébb
való orvossagokat el nem viselhetik.

Másodszor ez is igen szűk seges dolog, hogy
az Lónak minémű nyavalyája legyen, igazán
meg-kell tudni, és ha meg-gyógyulható-e a-
vagy nem, mint a' mellynek tüdeje mája rot-
had, de ha korán érik, az is meg-gyógyulható.

Miről ismérhetni meg ez ilyen nyava-
lyája Lovat.

Elsőben erről: Az melly Lónak ilyen
nyavalyája vagyon, midőn jártattják az orra
lyukait kis' bé szija, és szüntelen az orrából
viz foly-ki, de a' nyelve mindenkor száraz, és
nehéz lehelletű, az abrak az szájából bűdös
szaggal fordul-ki, és rövid lélegzetű.

Miképpen kell ez ilyen nyavalyás Lova-
vakat curálni.

Először végy fél font máj fű virágát,
fél font tündő fűvet,
fél font Gyantát,

A 4

fél

fél font foenum græcumot,
fél font Fetske gyökert,
8. lót Czukorkándit,
8. lót édes fát,
és két jó marok árpát.

Ezeket két kőből borban jól meg kell főz-
ni, és minden reggel minck előtt meg-itat-
tyák, abból elsőben egy mészszelynit az tor-
kában kell tölteni, és az után két óráig sem-
mit is reá nem kell adni, hanem csak állani,
annak utánna osztán Hold fortán két Tső-
törtőkön egymás után az tūdő és farkantyú-
eret kell meg vágatni, az után újagyakot ha-
mut és főt mindenikből egy-egy marokkal
kell venni, az vért azokra penig reá kell had-
ni folyni, az után osztán őszve gyurván a' ke-
mentzében meg kell sütni, az után osztán az
Ló válujába tévén hogy azt nyallja, és így az
Lónak tūdeje mája meg-gyogyul. Ezek meg
lévén, ezek után meg-is vegyed:

2. itze Tejet,
2. marok Vizi keferű salátát,
2. lót Roka tūdőt,
2. lót Farkas májat,
1. marok Ports fűvet.

Ezeket téjben jól meg kell főzni, és az ló-
nak torkában négy reggel edgymás után kell
tölte-

tölteni az itatás előtt, ez után mint először.
olyan jó tūdeje mája leszén.

*Ha eszedben akarod venni, hogy ha az Lovad jó
úton-jároe és egészséges-is.*

Először, midőn az úton jár sz, és meg-szál-
lasz, az Ló ha az istállóban az orrát fuja, és
tisztá lehelleti vagyon, és hever a' nyereg ro-
la le-vétetvén, és felkelvén ismét az orrát fu-
ja, az illy Lóvak jó egészségesek, és jó járók.

AZ MENES TARTÁSROL.

*Az Mén Lónak mitsodás módunak kell lenni,
kit az Ménében bortsátasz.*

Először, tisztá szájunak kell lenni,
Másodszor, szép nagy szőműnek.
Harmadsz: kartsu fejűnek.
Negyedsz: hegyes fülűnek.
Ötödször, sima száru lábunak.
Utolszor, valami egyéb természet sze-
rint való fogyatkozás nélkül legyen.

*Ezt is jegyezd meg az Mén-Lóról, hogy ne legye-
nek ilyen magával faszott nyavalyak
benne.*

Először, Ottromba nyaku.
Másodszor, Hirtelen meg álló.
Harmadszor, Lassu, tunya.

A 5

Negye

Negyedszer, Sziv verő, vagy dobogo.
 Ötödször, Taknyos.
 Hatodszor, Nyaka függő, vag' szomorú.
 Hetedszer, Kő monyas.
 Nyoltzadszor, Folyó epéjű.
 Kilentzedsz: Holt tetemű.
 Tizedszer, Tellyes kőrmű.
 Tizen-edgyedszer, hogy magával e' világ.
 ra más egyéb rút növést nem hozott.

Ezt-is jegyezd-meg; Ha az Lónak meg-
 nyilazásbéli nyavalyája vagy on, vagy meg-
 zabállot, vagy szemét ütötte-meg, &c. tsak
 ne legyen az fellyől meg-mondott nyavalyá-
 ju, ez ilyen nyavalyák nem ártanak.

*Jegyezd-meg: Ha te illy jó Mén-Lóra találsz,
 és tsak az ménesben akarod tartani, mi-
 képpen kell azt tartanod:*

Először, adgy két egész hétig tsak tiszta ár-
 pát enni, de zabot ne, szénát se lokat, mert
 rövid lehelletű lesz, és mikor akarod hogy
 szőkölődgyék, minden reggel annak egy itze
 tejét négy tyukmony fejérével öszve kever-
 vén adgyad meg-innya, de ha nem akarná in-
 nya, tehát este az Abrak köziben kell tölte-
 ni, és ugy adni néki. Ezt magam láttam Con-
 stantzinápolyban hogy egy Lovon meg pro-
 bálták, melly Mén-Ló 24. Kantzának eleget
 tött,

tött, és abban az esztendőben 14. szép Tsi-
 kok származtanak ettől.

*Mikor valamelly Lónak kedve el múlik, miképpen
 kell azt ismét helyébe állatni:*

Végy egy fél tallér árú mák olajat, fél lót
 kőrősfabogarat porrá törtet. Ezeket öszve
 kevervén, kétszer egymás után az Lónak bé-
 kell adni. Ha Kantza, fél lotot kell tsak adni
 enni az abrakkal, az is elég vidámmá teszi.
 De ha az Tsiko poklátaiát kaphatod, és meg-
 aszalván porrá töröd, és az Mén-Lónak aza-
 brak között meg-adod enni, ez is jó kedvű-
 jé teszi őtet.

*Ha valamely Mén-Ló az Kantzától igen
 meg-rángattnék*

Ez igen jó ital, az melly Mén-Ló az Kan-
 tzától meg-sérvüdnék, vagy meg-vesztege-
 tödvén testébe meg-szakadozna, ez ellen ezt
 kell tselekedni:

1. lot meg-tört Rák örvént.

1. lot Bak vért.

1. lot meg-tört fekete nadályfüvet.

1. lot meg-szaradt Alx nevű állat véré.

1. lot meg-égetett Szarvas szarvát.

Ezeket mint edgy itze bornak negyed ré-
 zében meg-melegitvén, két reggel egymás
 után

után bé kell adni, és az után vágasd meg az
tűdős és farkantyueret, és meggyógyul.

*Edgy jó Recepta, ha valamelly Lónak az far-
ka valamelly tisztátalan Kantzából
meg veszne:*

- Végy 1. lot Kőrös fa hejét, apróra metélvén.
6. lot Paraditsom fáját.
4. lot Szent János gyökerét.
2. lot Angliai petrefilyem magot.
1. lot Terra Sigillatát.

Ezeket két meszszely Sörben edgy újfa-
zékban jól be-tsinálván, hogy az ereje ki ne
mennyen, meg kell főzni, és azt az italt négy
reggel egymás után bé kell adni, és jól be-ta-
karván az szélre az négy napokon ki nem kel-
vinni, és ismét négy óráig rá éheztetni min-
denkoron.

*Az kis Tsikot miképpen kell az Abrak-
ra szoktatni:*

Sokszor történik, hogy gilisztások és más
nyavalyájukak lesznek.

Kérdhedd: Miből esnek azok?

Semmiből egyébből nem, hanem csak az
rossz gondviselésből, még mikor a kan-
tát szopják terem benne a' féreg, és el aká-
rod

rod választani, s' az abrakra szoktatod, mint
kell ki-vezteni belőle az gilisztát:

Midőn eszedben vészed, hogy az Tsikót
féreg bántya, tehát azonnal végy 1. font Bű-
dős gyökeret, tőrd porrá, az után minden est-
ve abrak között egy egy kalánnal adgy meg-
enni az Tsikonak. Az után ha eszedben vé-
szed hogy az féreg nem bántya, végy ismét 2.
porrá tőrt Vakondakot, egy marok Matska-
szart, 3. lot Boldog aszszony méntáját, ezeket
tőrd porrá, és egy itze tsilán vízben tévé, és
add bé négyszer egymás után. Es ha valami
ártalmas füvet ett, vagy az Kantzából teje
szopott volna is, mind meggyógyítja.

*Még is az honnan az giliszta eredeti
vagyon.*

Az giliszta eredeti egyébből nintsen, ha-
nem csak az hitván abrakból, hitván italból
és tartásból. De vegyed elsőben:

1. negyed itze Tsilán vizet.
1. negyed itze Földi bodza vizet.
3. lot porrá tőrt földi gilisztát.
1. lot Boldog aszszony méntáját.

Ezeket össze-kevervén edgy itze vörös-
borban, és tölts az torkában három reggel
egymás után, el vész az giliszta.

8
10
*Igen jó ital, midőn valamelly Lovat igen
tisipdesnek az giliszták.*

Elsőben végy Varga festéket.

Bétsi szappant.

Terjéket, és

tört Boldog aszszony méntáját.

Ezeket borban avagy sör erzetben főzd:
meg jól, és tölts az Lo torkában.

Ugyan azonról.

Végy 2. dragma Ördög szar füvet.

1. lot Boldog aszszony méntáját.

6. rész Tsilán vizet.

Ezeket egyben elegyítvén, tölts az torká-
ban, ha ezeket nem kaphatod, végy:

3. kalán Varga festéket.

2. fő foghagymát törve.

fél lot tört borsot.

Ezeket Őszve elegyítvén tölts a torkában.

Más ital ugyan azonról.

Ez eszközöket borban avagy Sörben jól
meg főzd, úgy mint elsőben;

Végy tört Matska szart.

1. lot Velenrizei Kristály üvegét.

1. lot porrá tört vakondokot.

Ezeket melegen az torkában töltvén, alá-
fel kell jártatni az lovat. Eddig van az gi-

lisztákrol.

A Z

A' KIVETENDŐ FEREGRŐL.

*Melly tsomo által vettetik ki az Lonak szűgyin,
kit Kigyo feregnek neveznek*

Ha eszedbe veszed hogy az szűgye meg-
dagatt, azonnal vágd meg az nyakán való é-
ret, és kér felől az háson lévő sarkantyú eret-
is, és botsás ugyan sok vért ki, hogy el vegye
az nedvességét. Annak utánna az szűgyén-
által edgy szőr mazzagot kell vonni, és gya-
korta kell vonogatni benne, hogy az nedves-
ség az tsonrokra le ne szálljon. Ved eszedbe
ezt is, hogy az szőr mazzag három napig az
ér vágás után vonogattassék, az Lo vesztég
álván, az után vond ki osztán belőle. Ismét
ez után valo három napokon reggel s' este
kell jártatni, de tsak lassan. De ha ez orvosság
után sem apadna meg a' dagadás, tehát vond
le ott az bőret, és szedd ki vassal vagy újod-
dal a' férgeket, és márts tsöpüt tyukmony fe-
jerében, és tedd az sebben, az után kösd jól
bé egy ruhával, hogy a' szél meg ne járja vagy
három oráig, az után mosd kétszer napjában
az sebet meleg borral, és tedd ez meg írott
következendő port tiszta tsöpüvel belé:

Végy oltatlan meszet és mézet edgy ará-
nyun, habard Őszve, az után egy tserépbet-
égsd porrá, és azzal hintsed, de az szőr maz

220

ragot ismét benne vonogasd, és jártafd alá s fel az lovat, meg-gyógyul.

Továbbá vedd eszedbe ezt is, mikor az bőrt és húst hoszszára fel-mettzed egész az féregig; tégy porrá 4 űk űr epéjét, és hozzá tégy harmad részéni rusikát, és hints azt az féregre, gyapjút fellyúl rá tévén, kösd bé jól, hadd álljon két napig ug', mert e' por ki vesztí az férget, de csak egyszer hints véle. De ha az nedvesség nem akarna meg szűnni, tűzes vassal kell meg sütni az sebet, az után hintsed minden nap az sebet mézszel, grispánnal és égetett Lo-tsonnal.

Item, Végy edgy arányun Galitz követ, Grispánt, Fa olajt, timporáld űszve, és kenegsd az tsonatot, mellyet az féreg ki-vetett, de jó vastagon kend-bé, és az féreg három óráig nem fog élni. *Probatum.*

Igen jó ital, az melly Lonak testét az férgek ki-vetik

Végy i. lot megtört Velentzei Krist: űveget.

i. lot tört Matska szar.

i. lot porrá tört Vakondokot.

fél lot Boldog aszszony méntáját.

Ezeket Borban avagy Sörben edgy űj Fazékban jól bétsinálván, meg kell főzni, de semmi ereje ki ne mennyen, két óráig, és ki se fusson, add meg innya. *Abrak*

Abrak közibe való igen jó por.

fél font Fekete nadály fűvet.

3. lot Boldog aszszony méntáját.

2. lot tört ember tsontyát.

fél font Babért.

1. fekete ebnek porrá tört fejét.

1. porrá tört vakondokot.

2. marok sót.

Ez porokból mindenkor két kalánnal kell az abrak közibe tenni.

Ha eszedben veszed hogy valahol fel-tso-moznék, *egy etragó* vassal vágd meg olyan nagyon, *y* nagy az tsomo; és végy az után mercurumot és mézet, jól űszve elegyítvén, és kend az sebben, de az Lovat ugy kösd, hogy magát ne nyalhassa.

Más igen jó por féreg ellen.

Végy Babért,

Myrrhát,

Gentinát,

Elephánt tsonatot,

Hézaggy űkeret, mindenikből edgy edgy lotot. Ezeket tört porrá, és oszd három részre, és három reggel edgy mézszely borban add bé az lonak.

B

Pro.

8
14
*Probált Recepta, az magát ki.rágó féreg ellen, ki
portzelnék neveznek, melly a' bőr és hús
között vagyon.*

Végy Myrrhát,
Tsába üröm gyökeret,
Terpentinát,
Hézag gyökeret,
Ördög szar fűvet, mindenikből fél lo-
Örvény gyökeret, (tot.
Eger farkot,
Boldog aszszony méntáját.
Babért, mindenikb lotot.
2. lot Isteni-nejért.

Ezeket tórd meg, és főzd vízben, forban,
háromszor add bé az Lónak, de amikor bé-
adod, az után jártafd úgy, hog' megizzadgyó.

Probált Recepta az Szúr féreg ellen.

Vágáfd meg az Lovon az tūdő, farkantyú
és rokkano eret, és harmad napra vedd osztá:

Boldog aszszony méntáját,
Perje fűvet,
Babért,
Matska szart,
Földi bodzát,
Czitver magot, mindenikből két-
1. meszszely etzeter. (két lotot

Ezeket az etzettel őszve elegyítvén, két
részre

részre osztaszad, és két reggel jó melegen az ló-
nak bé-adgyad, melly után két óráig tsak úgy
allyon. Az után végy 1. negyed rész itze te-
jet, 4 lot Rusikát, egy marok buza lisztet, e-
zeket tedd edgy fazékban, kit meg-melegita-
ván, a' lovar kend-meg vele egészen, de jól
meg-dörgöllyed vele.

*Hogy kell meg ismerni az Lovon a' Scorbustust, az
az, az meg veszett nedvességű betegséget:*

Az háta gerintzin ennek illy látattya va-
gyon, mint ha a' nyereg nyomra volna meg,
az hová peng az mérget el nem ért, ott megd-
meg, és sár viz fog ki-folyni belőle. Ez seb-
ből osztán lyukak lesznek az torkán által az
fogai között, mint valami apro fekere erets-
kék, akkor az sebben régy meszet, és had két
napig benne, és az után vedd:

Egy marok égetet ember tsontyát.

8. lot Boldog aszszony méntáját,

1. marok belénd fűvet.

1. Fejérb fejét törve.

Ezeket edgy új fazékban tévén, egy mesz-
szely szörben egy óráig kell főzni, azt három
részre osztán, az lónak három reggel mele-
gitve kell adni, annak utánna végy 8. lot Ga-
liz követ, és azt főzd-meg 3. részni itze viz-
ben, osztán azzal mossad az sebet.

De az után ismét végy tört timfót, buza-
lisztet és mézet, mindenikből egy eg' fontot.
Ezekből télesztát csinálván, osztán égesd por-
rá, de az után ugyan meg-törjed, és az sebet,
szépen tiszta vízzel ki-mosván, ezzel hintsed.

De ha látz vad húst nőni benne, végy ége-
tett Gálitz követ, égetett timfót, mind addig
az sebben hintvén, míg meg-gyógyul. *Prob:*

Ha valamelly Lonak követ szeméi vannak.

Midőn látod hogy Lovadnak követ szeméi
vannak, nyisd fel újoddal az szemét, és
fog ki-jőni belőle valami darab fejer, mész el
azt, mert ha úgy hagyod, ki nyomja az lo sze-
mét. De ha nagy követ feje van, keresd edgy
tenyérnre az szemé alatt, holott mint edgy
újtemérdeken fekszk, ott mész fel az bűrit,
mint egy iznre, és az ott lévő matériát vedd
ki, kit egernek, vag' szemén valójának hinak.

Ez után végy meg-tört pisklotot, hins-bé
véle, kivel ki evesedik.. Mikor látod hogy i-
gen meg-dagatt, végy meleg bort, és meg-
lappad az daganat. Ezek után végy ismét il-
lyen szárazto port, és hins az sebében, mint:

Farkas almát,

Termenillát, mindeniket 3. lotot.

Bik. fa gyantát,

Egetet hal tsontot, két két lotot.

Ezekkel ély mig meg gyógyul.

Al

*Mikor valamelly Lonak az szemét meg-ütöt-
ték, vagy meg-szuriák volna.*

Végy négy szál tsuka májat, 1. lot tört
gyömbért; Ezeket egy üvegben tévén, kösd
jol bé, és tedd az verő fenyre, hadd álljon ott
mig ír lészzen belőle.

*Ugyan azonrol, ha szintén meg-sebesedik
avagy meg-bojagzik is.*

Végy 3. lot Raj mézet,

1. Dio héjnyi tört gyömbért,

3. lot morsalodo követ.

Ezekre tölts bor etzetet, az után egy tyuk
tollat abban mártogatván, az Lonak meg-
ütöt avagy szurt szemét véle kenegessed, ki-
ből sok viz fog ki-folyni, és háromszor nap-
jába kennyed, de a' lo a' szemét ne dörgöllye.

*Midőn valamelly Lonak hályog van az
Szemén.*

Vágasd-meg az szem ereket. **Az után.**
végy 1. lot fejer lud olvasztott sirját.

1. lot Raj mézet.

félnehézék Sáfránt.

fél lot tört Narants héjat.

1. lot tört gyömbért. Ezeket tim-
poráld őszve, és nyomd egy tollal az lónak a'
szemébe, meg gyógyul.

B 3

Proba-

Probatum, szemről való ló.

Végy 1. lot fejer gálitz-kővet,

1. lot Raj mézer,

2. lot olvasztot lud sirját.

Ezeket őszve habarván, kend kevesenként
az lonak az szemében.

Más Szemről való sokszor meg-probáltatott víz.

Végy Olasz kapor vizet,

Euphrasia vizet,

Fejer gálitz-kő vizét,

Hárs-fa virág vizét,

Szarka-láb vizét, hat, hat pénz árrát,

Ez vizek mind lónak és mind embernek i-
gen hasznos az szemén való hályogtól.

Mikor valamelly ló futásában fulad, avagy

Szív dobogó.

Végy Szapora fűvet,

Kapornyákot,

Körtvély-fa mohát,

Boldog aszszony méntáját,

Fœnum græcumot,

Tormát,

Sályát,

Gentiánát, mindenikből edgy edgy

6. lot Angelikát. (marokkal)

Ezeket porrá tévén, minden reggel és est-
ve sóval egybe elegyítvén, egy kalánnal tégy

az

az abrak közzé, melly az Lovat jó lélegzetű-
vé teszi. Az italában penig ezeket tedd:

fél lot Czitvert,

fél lot tört apro tsába fűvet.

1. fertály olvasztott eb hájat.

1. meszszely Bort.

Egy új fazékban ezeket meg-melegítvén,
tölts az ló torkában.

*Egy igen fő recepta, mikor valamelly Ló beteg
és nem tudhadd melle.*

Végy fél lot Vclentzei törjéket.

tört cardopatiát,

tört Angelikát,

tört Narants héjat, két két lotot.

Ezeket habard őszve egy negyed rész itze
borban, tölts az ló torkában, ez után vágás-
eret rajta, és jártatd rá, meg gyógyul. *Probat:*

Az melly Lónak vizelleti meg-áll.

Vedd az Potyka halaknak kőveit,

Hering hojagját és tejét, és tört meg.

Továbbá, ezeket valami kevés sós vízzel
elegyits őszve, és tölts az ló torkába, ez után
egy heringnek tejét meg törve, fűd az lonak
torkába, s' vizellik. *Probatum est.*

Az melly Ló nem ganéjolhatik.

Végy fél lot Bérsi szappant.

fél lot Boldog aszszony méntáját,

fél lot Hunyor gyökeret.

Eze

20 Ezeket egy meszszely vörös borban tévén
tölts az Lo torkában, és jártaſd az után fel-
oráig, az után végy iſmét egy kevés ſzalón-
nát és bétsi ſzappant, és űſd a' Lo hátullyába,
mentül bellyeb lehet. *Probatum eſt.*

Arra való Chryſtier.

Végy Folia Senæ,
Roſmarintot,
Szekfüvet, egy arányun.
1. garas árru Fa olajt.

Ezeket jól meg főzvén tehén hús levében
lúdd az Cryſtir fetskendővel az Lo hátullyá-
ban, és ganéjolhatik. *Probatum eſt.*

*Ha az Lónak béli ſzorul, miképpen iſmer-
hetni meg.*

Elsőben az Ló meg-puffad és földre esik,
félre néz, neheze a nyög, és úgy tettzik mint
ha giliszta volna,

Végy Eb hájat avagy ſzött,
Boldog aſzſzony méntáját,
Fœnum græcumot,
Babért, egy egy lotot.
6. pénz árru Fa olajt.
fél lot Angélikát.

Ezeket edgy meszszely meleg Serrel az Ló
torkában kell tölteni, és ha először nem
haſználna, másodszor haſznal. *Probat:*

Az

21 *Az Lovat ha koraſág bántja, miképpen
iſmerhetni meg rajta?*

Az ilyen Lo ſzédelegve és tántorogva jár,
az ſzáját nagyon fel-táttya, és végre le-esik,
midőn ez jeleket látod, ilyen orvoſſággal ély
és add bé melegén neki:

Végy negyed rész itze Hárs-fa virág vizét.
negyed rész itze Tölly-fa levél vizét.
fél lot Velentzei törjéket.
1. lot égetet ſzarvas ſzarvát.

Ezeket egy negyed rész itze sörben egybe
kell timporálni, és nékie adni, az után mind-
gyárt meg, vágáſd az ſziv, tüdő és farkantyú-
eret, és jó egéſſéges léſzen.

*Igen jó és próbált Liktárium, az melly Lo felettéb
meg zaballit ſéltől, viztől, aëriől, abraktól,
vagy járatlanságtól.*

Végy 3. lot Velentzei terjéket.
fél lot Bétsi ſzappant.
2. lot tört Ördög ſzarfüvét.
2. lot tört Hod tókét.
2. lot tört Babért.
2. lot Török borsot.
1. nehézék Sáfránt.

Tſinály ezekből liktáriumot, mellyet eſz-
tendeig is el-tarhatz, és az ſzükség idején
ilyen-képpen ély véle:

B 5

Miko

Mikor valamelly Ló meg-zabállik, mint
ide fel mondám, vagy száguldásban, vagy ál-
lásban, adgy bé neki ez liktáriomból 3. lotot
meleg borban vagy sörben, és az Ló fejét fel
kötven, hogy ki ne adgya, és vizes lepedővel
bé-fedgye, arra fellyül pokroztottévén, de
ha az lepedő meg szárad, újonnan meg-vize-
sitvén meg bé teritsc, és 24. or: meg gyógyul.

*Egy igen jó kenő, ha valamelly Ló meg-za-
bállik az száguldásban.*

Ez illy Lónak az nyak hajlásán és hátulsó
térdgyén való rokkant ereit vágasd meg, de
valamibe vedd az vért, és ez után végy:

1. itze jó éget bort.
2. font Bolus armenust.
1. font Terpentinat.
- negyed rész font Timsót.
10. Tyukmonyat mindeneftől.
2. marok Buza lisztet.

Ezeket egy új fazékban tévén, untalan ke-
vervén kell főzni, hogy olly legyen mint az
káfa, annak-utánna jó melegen kennyed ez-
zel az mint el-tűrheti, egész kőrmétől fogva
az szűgyéig, de jó vastagon, és harmad napig
tartsd úgy, az után mosd-le, és 1. óráig jár-
tasd. De ha az Ló még-is igen meredve van,
tsináld ezt az irat neki:

Végy

Végy negyed rész font tsont velőt.

1. garas árru Timsót.

6. lot Borz hájat.

negyed rész font popiomot.

Ezekből az tűzön irat tsinálván, kennyed
osztán jó melegen az mig benne tart véle, és
jól bé-dörgöllyed neki azt mind a szűgyéig.

Végy ismét 1. marok tört len magot.

negyed rész font ő hájat.

negyed rész font Bolust.

4. lot Sárkány vért.

Ezeket kösd az Ló lába körme körül jó
melegen, és meg-gyógyul.

Midőn valamelly Ló meg-utkózik.

Végy 1. nehézék szarvas szarvát, kit kis és
nagy Boldog aszszony között fogtak, és egy
nehézék Babért, ezeket meleg Bor erzetben
bé-adván, bé kell utánna takarni.

Midőn az Ló italból zabállik-meg.

Arrol ismerni-meg, hogy az Ló vesztet
nem álhat, hanem ide s tova dülédez, se elő
se hattra nem mehet, és utollyára az hátullyát
nem birja, és el-esik.

Vedd aszszonyi-állat havi vért.

egy darab fejér menyét bőrét aprora

3. tyukmony székit.

(metélve.

fél lot terjéket.

Eze-

24 Ezeket egy mészszely bor etzetben habar-
ván, tölts az Lo torkában, és az patkokat az
lábain jól meg-erősítsed, de le ne vegyed.

Az melly Ló meg-mercedik.

+ Ahoz való irat leg job Májusban főzni.

Végy 4. itze bort.

Vörös mályvát gyökereftől.

Pap saltya fűvét,

Perje fűvet,

Farkas almát,

Apro bojtortjánt,

Fekete ürmet,

Fűfűvet,

Termentillát, (rokkal.

Fekete nádaly gyökeret, egy egy ma-

Ez meg nevezet fűveket jól meg kell bor-
ban főzni, és leg job fővésében végy 3. elevē
ötöd napi kutyakölyköket, és ted az fazék-
ban, főzd vagy három oráig az kölyköket,
véle, hogy ír legyen belőle, az után ved-ki e-
zeket az fazékból, és ted egy mosárban, törd
jól meg hogy kenetté vályyék, de ha jól meg
nem főt, végy edgy dörgölő medentzét, és
törd jól meg abban, az után egy Szitán szűr-
d által. Ezek után ismét;

Végy Popiomot,

Babér olajt,

Dialte

25 Dialteát, egy egy fontot.

Grispánt,

Kő olajt,

Fenyő mag olajat,

Spikinárd olajat,

Balsamum olajat, három három lo-

Mézet, (rot.

Terpentinát,

Szarvas fadgyat, egy egy negyed rész

Borz fadgyát. (fontot.

Medve hájat,

Földi giliszta porát, négy négy lotot.

2. font jó ő vörös ártány hájat.

Ez szereket mind egy serpenyőben kell el-
olvasztani, az után Hold újságon az nyak haj-
lásban való eret vágasd-meg, és az kőrmét jó
vékonyon el faragván, ezzel az irral egész eg-
hétig jó melegen az inakat, egész az szűgyig,
kenegessed, és tűzes vassal is sütögesse. De
halárod hogy még is merő, tehát mint elő-
ször még is ez irral edgy hétig úgy ély, ha az
bőr mind szőröstül el-mégyen, tehát végy
akkor három itze vörös bort, 2 marok nyár-
fa bimboját, 2 marok eger-fa bimboját vesz-
szeivel edgyütt, mikor az bodza bimbozik,
akkor le vakarván az héját, végy abból is 2.
marokkal, és midőn már az ír nem kívánta

26 rik tehát ved ez nevezett materiákat, és főzd meg, hogy ír legyen, és pároljad a Lovat véle minden nap kétszer, és mindenkoron este az vízbe vigyed egy egész hétig, ez után végy egy garas árru len mag olajt, kend-meg-véle, hogy az ki-hullot szőr helyében más nőjön.

Efféle lovakat illy eszközökkel úgy meggyógyíthatni hogy szinte olly lépő lesz mint akar melly ép Ló. Ha azért illy merevedett, élete kőrmében fogyo lovad találkoznak, az Hold újságon tsak jól meg-dőrgöltessek ez kevés szer számokkal, igen használ:

Végy Len magot,

Ó hájat,

Terpentinát egy egy negyed rész

4. lot Nyul hájat.

(fontot.

Ezeket tőrd jól őszve, és kösd az Ló lábára jó melegben, de vakard jól meg a kőrmét egy horgaskéssel, ez vakarással s' kötéssel, minden harmad nap mulva, mint mondtam, ély, mind addig, míg az Ló meg-jobbul.

Hogy az Lovad meg ne merevedgyék, mikor hosszú úton jár.

Mikor valahol meg szállasz, és az Lovadat szépen meg mostad, az után

Végy 1. garas árru Eger bort,

1. garas árru Fa olajt,

1. mész

*Itt egy lap
hiányzik*

27 Mind ezeket egy itze Sörrel egy fazékban jól meg kell főzni, annak. utánna ezzel a lónak hátulso lábát térdén fellyül mind a' kaptaig meg-párolni, és minden nap széllyel jár-tatni vagy két óráig, hogy az izék viszontag őszve ne mennyenek, de ha látod hogy az nyavalya régi, tehát mész meg a' keresztes tson-ton az húst, és tölts abba kő és fenyő mag olajt, miglen magától meg-gyógyul, ez után tsinály illy irat:

Végy Popiomót,

Babér olajt;

Dealtheat,

Tsont velőt,

Eb sirját, egy egy fontot.

Kennnyed ezekkel az Lónak sörvést, és hozzá láss hogy őszve ne nőjön, mert ez ilyen Lovak az vékonyokba őszve nőnek.

*Mikor az Ló nyaka az hajlásban ki-szegik, mi-
képpen kell azt meg-ismerni:*

Ha Lovadnak nyaka ki-szegik, tehát állly bal felőleleibe az Lonak, hajts hátra az első lábát, és az te bal lábaddal a' ki-ment nyakat minden tehetségedből taszítsad helyére, ez után tsinály illyen meleg-kötést:

Végy Fekete nádaly fűvet,

Cardopatiát,

C

őreg

Őreg mályva gyökeret,
foenum graecumot,
Bolust, fél fél fontot.

Ezeket borban egy garas árru terpentinával jól meg kell főzni, és az lónak az nyaka hajlásán melegen által kell kötni, ezt tselekedgyed három napok alatt, de ez után ismét ély ilyen kenettel:

Végy Popiomot,
Dialtheát,
Babér olajt,
Vörös ártány háját,
Pünkössti vaját, két két fontot.
4 lot Terpentina olajt,
fél font tsont velőt,
2. lot Medve firt,
2. lot Grispánt.

Ez szerzőknek bol főz kenetet egy Serpenyőben, és az lovat véle kennyed; de mikor kened, edgy meg hevült sing vasat oda tarts, hogy annak melegségétől, erőssen dörgölven, inkább bé-hasson az kenet.

Mikor valamelly Lo akar minémű tagjában meg-rokkan, ehhez való meg próbált fűveket így ismályószve.

Végy apro bojtorjánt,
Fekete nádaly fűvet gyökereitől,

E

Eb szőlőt,
Berving fűvet,
Celidoniát,
Tormentillát,
Télé virágot,
Pap sajtot,
Vörös mályvát,

Szek-fű virágot, egy egy marokkal.

Eszedben kell vened mitől vagyon az szűgye el száradása. Ez ilyen lovak úgy állanak mint ha meg nyilazták volna, és járnak is, léssen pedig ez nyavalya, ha valamihez fűtásokban szűgvőkkel meg fűködnek, ottan az hús és bőr között lörsoagos és hézagos léssen, de ezt tselekedgyed, mets az szűgye hegyibe egy lyukat jó mélyen, akar mely felől. Tégy abba edgy babni fekete hunyor gyökeret, és hadd ott míg ki avasul belőle, de az lovat úgy tartsad, hogy magát ne nyalhassa, de ha igen meg dagadna:

Végy t b szőlőt,

Veronicat,

Apro bojtorjánt,

Fű fűvet, egy egy marokkal

Ezeket borban meg főzven, parold mind addig jól véle az Lovat, míg az dagánatya meg csak, az után ha az gyökér-is ki esik, te-

C z

hat

32 hát az sebet meleg borral mossad, ez után ismét ez szárazító porral hintsed:

Végy Tormentillát,

Farkas almát,

Szurok gyantát, két két lotot.

Ezeket szépen meg-törvén, mind addig hints véle mig meg-gyogyul.

Ez illy Lovak tsak kőrmőkbe hordozzák életeket, de ha eszedbe vészed, mész-ki tsak az nyavalyáját szép vékonyon szintén az eleven húsig, de Hóld nevéseben, és midőn már bé-esik, tsinály néki egy kőlést:

Végy Len magot,

Nyúl hájat,

Ezeket főzd-meg Sörben, és kősd az sebre az mig elég, ez után meg-gyogyul.

Száradás ellen való kenet, mikor a' Ló szűgye hajlásába szárad.

Végy 1. fertály font Babér olajat,

Terpentina olajat,

Földi giliszta olajat,

Hodtőki olajat,

Kő olajat,

Balsamumot,

Grispánt, három három lotot.

tört Babért,

tört Tsilánt, négy négy lotot.

Eze-

33 Ezeket az matériákat egy sebes tűznél olvazd-meg, és kennyed az Ló szűgye hajlását, jó melegen véle, az mint el-tűrheti, de ha ez nyavalya már régi, mész az lapotzkája alatt, egy lyukat, az után végy egy fát vagy vasat, és űsd-belé egy izig, ismég melegits meg edgy vasat, de ne igen, de alol ki ne meñyen, ezek után viszont ezekkel hívóítsd-meg:

Végy 1. itze éget bort,

negyed rész itze veronita vizét,

1. mészszely Eb szőlő vizét,

3. pénz árru kovászt,

1. font Bolust.

Ezeket tsináld őszve, és kősd az Lora hidegen, el-oltya az hévseget, de ha kened:

Végy kő olajat, fenyő mag olajat, és tölts minden nap az seb lyukába, osztán dugd bé tsőpűvel, gyakorta ki-nyomjad az rútságokra vigyázván egész két hérig, de mikor igen meg-eyesedik, akkor végy elő az meg-mondot szárazító kenetben, és kend-meg a' lovat véle, és új hús nővi. *Probatum est.*

De ha illy Lóval ez előtt nem bajlottál, ne-is fog hozzája, fel ne mészed, mert el-vesztegeted, de az száraztó kenettel kenhedd minden nap, ugy-is meg-gyogyul. Ha metzéssel tudnád gyógyítani, hamaréb meg-gyogyul.

pa. és job-is volna, mert valamely lónak szű-
gyc szárad, annak élete szárad az kaptában,
az Hóld újságon tisztíts ki csak jól edgy hor-
gaskéssel az kaptát, ugyan vérezzen. Es;

Végy négy meg tört rákot,
1. marok balha fű levelet,
egy kevés Veronica levelet,
Bodza fa héját.

Ezeket őszve tinálván, kösd minden har-
mad nap véle, de ha téiben esnék, hogy eze-
ket nem kaphatnád, vegyed ez következen-
dő materiákat, és kössed:

1. marok tört len magot,
ferrály font igen jó haját,
4. lot Nyúl haját,
4. fő foghagymát.

Ezeket tört őszve jól edgy kevés dísznóga-
néjjal, és főzd jól meg egy tserépben, és har-
mad napjában kössed véle, hatodik napon
tisztíts kijol az kaptát, hogy ugyan vér men-
nyen belőle hogy élete legyen. Végy meg-
int őkör vag' tehén fővelőt melegen, és kösd
az Lo kaptájába, és hadd úgy harmad napig,
ha háromszor miveled, az Lo meg-gyógyul.

Mint ismerhedd meg, ha az Lonak az hátulso
inán az rokkant ér hosszabb.

Mikor külsőbőn vagy egyeben által-vi-
szed

szed ez illy Lóvat, tehát nem szépen lépik ál-
tal, hanem csak által huzza rajta lábat, de ezt
miveld, hogy ott az bőrt mész meg egész ez
érig jó hosszsan, és eg' vas horgotskával vond
ki az eret, de visszsa ne szalazd, és alol fel-fe-
lé dörgöllyed a' vért, és mész el egy új szele-
ségényit az érben, az után vard őszve edgy e-
rős vastag tsérnával, és fa olajjal meg kenven
erezd bé ismét, és gyógyítván meleg borral
mossad, az utā meg ez száraztó porral hintsd.

Végy Farkas almát,

Tormentillát, három három lotot,

2. lot Szurok gyantát,

2. lot égetet Tsuka tsonnyát.

Ezeket őszve timporalván gyógyítsd véle.

*Ha ismét valamely Lo hátulso inán lévő rok-
kant ér rövidebb.*

Mikor az Lo az hátullyával erőssen ki vér,
tehát akkor az erek ki s'bé vonyodnak, és ősz-
ve sugorodnak, kivált képpen ha az gyermek
lovat patkoson meg padolt helyen tartják,
hamar mindelein vag' hátulján meg csik ez
nyavalya, azért ekképpen bánnyál véle; egész
hosszára egy hév vassal két lineát, és keresz-
tül is, annak utánna tsináld ez eszközöket:

Végy Babér olajt,

Popiomot,

Terpentina olajt,
 Eb hajat,
 Borz sirt, négy négy lotot,
 Hod tők olajt,
 Földi giliszta olajt,
 Fenyő mag olajt,
 Szurok olajt, három három lotot.

Ezeket az tűznél tsinald ōszve, és ez kenettel kend az lonak az meg rokkant erét, minden nap kétszer, de jól meg dörgöld, és meg gyógyul utánna.

*Az melly Lónak meg-dagadnak inai,
 avagy lába szárai.*

Végy az sūtő kementzéből éget agyagot, és törd-meg, az után sűrőn timporáld ōszve sóval és etzettel, kit kenny egy darab szűrre, és kösd az Ló lábára, hadd edgy éj és egy nap rajta, ezt mivel háromszor, meg-gyógyul.

Lovat meg-vidámitani.

Vedd az Mén tsikó burokját, és szárazd-meg, és meg törve ted az abrak közébe, meg-lárod hogy meg-vidámul tőle. *Probatum est.*

Az melly Lovon holt tetém vagyok.

Végy edgy borotvát, és borotvály az holt tetém környűlegy karikát, és mets keresztet rajta, tölts a' metzésben választó vizet, és egy kevés tsőpűvel kösd-bé, hadd légyen két nap rajta,

rajta, ez után le-vévén, ély ez receptával:

Végy 6. pénz árru mézet,
 6. pénz árru Terpentinát,
 1. pénz árru Asztalos gyantáját,
 3. tyukmony feiérét.

Ezeket timporáld ōszve, másod nap szép kender tsőpűvel kösd az sebre néki, és hadd két nap rajta, harmad nap hogy le-veszed akkor el-válva lesz az holt tetém, tsinály útát néki, hogy ha nem akarna meg fordulni és tölts ismét edgy kevés választó vizet belé, ki mind el-rágja, annak-utánna az meg neve-zett irral kennyed, meg-gyógyul.

Mikor az Lonak Impokja vagyok.

Egész az térdén három keresztet nagyott, annak-utánna végy Fejér lilium olajat,

Fa olajt,

Popíomot, négy nég' lotot. Ezekből kenetet tsinalván, kend meg véle az sūtést.

Ez ismét végy 8 lot Borz sirt,

Eb sirt,

Médve sirt,

Tsont velőt,

Kő olajt, négy négy lotot,

3 lot fenyő mag olajt,

1. nehézék Dialtheat.

Ezekből tsinály kenetet a' tűznél, és kend

36
meg véle, meg fog jobbulni, de szüntelen tse-
lekedgyed, és ha látod hogy az erek még nem
akarnának ki-nyúlni, ved az más lábára haj-
tot vasat, és így azonnal fog nyúlni, de mind
azon-által minden nap kend jól.

Fuladó Lórul való orvosság.

Végy Fb fű virágát, Kender mag olajt. E-
zeket jól őlvén törvén, kend az Ló szűgyét.

*Ha valamelly Lovat meg lőnének, arroligen
meg próbált orvosság.*

Végy 3. lot puska port szép aprora törtet,
és az Ló torkában meleg Borral vagy Sörrel
rőttsed, mely az hévséget benne el-öli, ha az
Lovat meg lőrték, és által nem ment benne
az golyobis, hanem valaholott az tsontyába
meg akad, tehát végy egy puska veszfűt az
tisztítójával edgyütt, és keresd azzal az seb-
ben az golyobist, ha meg leled, és azzal ki
nem vehernéd, tehát tsináltsd mint egy Fűl-
vájó formán való vasatskát, azzal ki-vehedd,
ha aránzod in vag'ér kára nélkül ki nem hoz-
hatod, hadd benne. és vedd ez materiákat:

4 lot Alztalos gyantárját,
Lea mag olajt,
Puska port,
Fejér lilium olaját,
Szek-fű olajt, egy egy 4. rész fontot.

Eze-

37
Ezeket az tűznél kenetnek tsinálván, redd
az sebbe tsőpüre kenvén, de mennél bellyeb
lehet, és minden gánts nélkül meg-gyogyl.

Vérnek meg-állításáról való.

Végy táskafűvet gyökereftől, tőrd porrá,
és meg-szitalván hints az sebben.

*Ha valamelly Lovat meg-vágnának vagy szurná-
nak, és vért meg nem állathatnak.*

Végy feles papyrossát, és égeld porrá, az u-
tán Fekete őrmőt, és apró gallest porrá tör-
vén, az sebben hintsd, és tsőpűvéi kösd-bé.

Item, végy táskafűvet gyökereftől, és ted
porrá, és hints az sebben, meg-állatya a vért.

*Igen jó víz, ha valamelly Lovat meg lőnének,
annak vére meg-állításáról.*

Pünkősd havában lévő béka nyált régy egy
mázos fazékba, kit tsinály erőssen bé és azt
az földben tévén 9 napig hagy, annak utána
ki-vévén edgy ruha által szűrd meg, és redd
egy üvegben, de kösd jól bé azt, és az verőfé-
nyen 12. óráig állyon, ez víz meg-gyogyl
minden gvuladásokat, mind marhákban és
az emberekben is. *Probatum est.*

Egy igen jó gvuladásról való kenet.

Végy 4. lot Camfort,

4. lot Len mag olajt,

2. lot Fa olajt,

4. lot

4. lot Szarvas tsontya veleit,
 1. font Grispánt,
 2. lot meg-aszalt kutya fejét,
 3. lot Puska port,
 2. lot Terpentina olajt,
 4. lot Mézet.

Ezekből a' szénnél tsinály kenetet, ki meg-
 gyógyit mind embert és marhát.

Egy igen jó gyuladástól való por,
 Végy égetet Szarvas szarvát,
 égetet Domosz tsontyát,
 tört Eger fát, (tot.
 tört Nyár-fa bimboját, négy négy lo-

Ezeket porrá törvén szitáld-meg, és hints
 az gyulado helyre, s' meg-gyógyul.

*Ha valamely Ló Lántsával vagy Kopiával
 meg-ökleltetik.*

Ha valamely Ló meg-ökleltetik, és az vas
 benne maradna, így ély véle, ha valami fogó-
 val vagy egyéb eszközzel sérelem nélkül aka-
 rod ki-venni, tehát mikor az húsat metzed,
 reá vigyázz hogy az inakban és ereken kárt
 ne tégy, ha romlot volna az tsont, arra-is vi-
 gyázz. Ehez azért végy:

Fekete nádaly fűvet,
 Farkas almát,
 Tormentillát,

Szent

Szent Imre fűvét, egy egy marokkal. 391
 Ezeket borban tévén főzd jól és szűrd meg,
 és az Lónak minden reggel mig abban tart,
 innya adgy, és az sebet meleg borral mossad,
 az után ély ilyen írral.

Végy 6. lot Mézet,

4. lot Terpentinát,
 3. lot Timsót,
 2. lot Grispánt.

Ezeket egy új fazékban írrá főzd, és ezzel
 kennyed, meg-gyógyul.

*Egy jó ír, midőn valamely Lóvat meg-löttek,
 avagy meg égettek.*

Végy fél-font len mag olajt,
 fertály font Mézet,
 4. lot Ezüst gletet,
 fertály font Puska port,
 fertály font Szürke kén-követ,
 6. pénz árru Fejér görögöt,
 fertály font Fa olajt,
 1. garas árru Raj viaszt,
 fertály font Lud sirt.

Ezeket timporáld öszve, és valamely Ló-
 vat meg-löttek vagy égettek, vagy holt tere-
 mét sütogetéssel ki-vettek, ez illy sérelmeket
 mondom kennyed véle, és meg-gyógyul.

Ha ve

40 Ha valamely Lovát meg. vágának vagy szur-
nának térdbe, forgóisonba, vagy egyéb izbe.

Sokszor történik, hogy valamely Lovát
térdben, avagy izben meg-sejtnek, az Iz-viz
jár ki belőle, azért vigyázz reá, ha a' seb nem
gyógyul, de sarga szabásu viz jár ki belőle, az
Iz-viz az. Ezt így curálljad:

Végy egy marok oltatlan mézet;

1. garas árru Eger bort,

1. marok Disznó ganéjt.

Ez három félét timporald jól őszve; hogy
Ir legyen, és kösd az sebre, ha ezek nē léznek:

Végy Bába fing gömbáját;

1. lot Sárkány vért.

Ezeket egy hēv vassal az sebhöz kell tartá-
ni, és tsőpūvel reá köt vén, edgv érszaka rajta
haddoi, az után meleg borral szépen ki-mos-
ván, ez kenettel gyog. its:

Végy 3. garas árru mézet,

1. garas árru tört tímst,

1. lot Grispiant,

6. pénz árra Terpentinát.

Ezeket egy új fazékban meg-főz vén, szűn-
telen keverjed, de ki ne fusson, és mind addig
főzd míg gesztenye színű lészén, azzal kössed
szűnetlenül, míg meg-gyógyul, és midőn
már kötve vagyon, az kötés kerületit meg-

int

int mindenkor melegen ezzel kössed, vala-
hányfor az sebet kötöd: 47

Végy Bolust,

Fœnum græcumot,

Fekete nadály füvet,

Őreg pap sajtyát, fél fél fontot.

Ezeket meg-törvén főzd-meg borban, és
egy ruhára kennyed, s' úgy kössed. Probat:

Iz-viz ellen,

Igen gonosz ha valamely sebből Iz-viz jár-
ki, akár emberéből akár marhájéból, mert ez
sokszor bēnnaságot szerez, de szűk seg hogy
idején hozzá láts, és orvosággal ély, de ne
hirtelenkedgyél, mert az sem jó. Im már;

Végy égetet tört Ló fogat,

Puska port,

Fejér görögöt, egy egy lotot,

Tyukmony fejérét.

Ezeket őszve habarván tsinály flastromot
belölők, és kösd az sebre, hadd rajta egy nap
és egy éjel, és meg állattya.

Edgy meg próbáltatott jó meleg kenet.

Ha valamely Ló aba bokában ki minyul,
tehát végy; ferraly font Fekete nadály győke-

4 lot Len magot.

(ret)

tört pap sajtyát,

Fœnum græcumot,

Vörö

Vörös bolust törvé, fél fél fontot.

Ezeket egy új fazékban Borban vagy Sörben jól meg kell főzni és egy ruhával a sebre kötni, ez mind embernek és marhának jó.

*Mikeppen kell meg-ismérni ha az Ló lába térd-
be vagy bokába ki-minyult.*

Ha meg-akarod tudni, törölgetve az térd vagy boka közit tapogassad, ha el nem szenvedheti, és az erek vastagok és kemények, tehát úgy vagyon. Ez nyavalya miglen új, végy egy tiszta fekete tyukot, szakasd ketté, és azon kösd az sérvésre melegen, és meg gyógyul. De ha ez nyavalya régi;

Végy fél font vörös ártány háját,
fertály font Nyúl háját,
2. garas árru Len mag olajt,
Eget bort,
Fa olajt, egy egy garas árrut.
1. ökör epéjét.

Ezekből tsinály irat, és békenyén, dörögöllyed erőssen, hogy az erek enyhűdgyenek.

*Egy jó recepta, ha valamelly Ló folyó epéje
térdgyében vagy bokájában.*

Ez illy Lovat le kell dűjteni, és erőssen kö-
tőzni, az után egy borotvával fel kell merrze-
ni, és edgy nagy vas tővel valami vastag ször-
mazzagot által vonni, és azt minden nap kel-
benne

benne vonogatni, hogy az bé ne nőjön, de
az viz rajta ki-follyon, azért szüntelen a' mad-
zag vonogattassék, hogy ki-tisztullyon, és ez
után minden nap meleg borral mossad, mig
meg gyógyul, de a' mazzag két hétig marad-
gyon az sebben, és így meg-gyógyul.

Ugyan azonrol.

Végy 4. lot Pünkösdi havi vaját,
Mézet,
Babért,
Matska firt, egy egy lotot.

Ezekből irat főzvé, az után kend minden
nap vastagon kétszer, mind addig mig ki foly.

*Az tellyes Kaptájú Lórol való próbált
Orvoság.*

Végy egy garas árru vörös Nád mézet,
4. lot Sárkány vért,
4. lot Mercuriomot,
2. lot Grispánt,
2. Tyukmóny fejerét.

Ezekből tsinály irat, és Hold fottára osz-
tán tisztíts ki szépen az Kaptát, vágasd-meg a'
tsipőn való eret, és kennyed az Kaptát ez ír-
ral, másod Hold fottán penig le húzván a' va-
sat, és tisztogasd-meg mindaz húsig, hogy u-
gyan vér follyon ki belőle, és kennyed szor-
galmatoson egész héten, s' meg gyógyul.

D

Ha

*Ha valamely Lónak az Kaptán kőrmé hasa-
dékia volna.*

Tisztíts ki szépen a' sárt belőle, de ha ele-
ven hús jőne ki belőle, ez írral gyógyítsd:

Végy 1. lot Grispánt,
fél lot Mercuriomot,
3. tyukmóny fejérét.

Ezekből írat főzvéen redd reá, és midőn a'
hús bé-megyen, meg-int ez írral ély:

Végy fertály font Mézet,
6. lot Timsót,
3. lot Grispánt,
1. lot Terpentínát.

Ezeket egy új fazékban, szüntelen kever-
vén, de ki ne fússon, írra főzd, és ezzel kend
az kőröm hasadékját, és tsöppüvel bé-körvén
szorgalmason kel véle bánni, de az geszte-
nye színű írat egy hév vassal kell oda sütni.

Kőröm hasadékról és Kaptanővéfről.

Hizlaly egy ludat jól-meg, az után meg öl-
vén, mész el az nyakát, szárnyát, lábát; és be-
lől-is mind bélit és egyebet ki vővén, az bé-
liről az kővérit le-vődd, az után ílmét az lud-
ban mind ezeket belé tévén, vard-bé jól, és
sűsd úgy meg, hogy minden sirja ki-follyon,
és az után ez sirral hidegen kennyed a' hasát,
kőrmét vagy rossz kaptáját, igen jó.

Más

Más Ir ugyan azonról.

Ha valamely Ló az kaptáját meg tapotta;
Végy fertály font Mézet,

6. lot Terpentínát,
4. lot Grispánt,
4. lot Timsót,
2. lot Ezüst gléret, aprova törtet.

Elsőben az mézet főzd-meg távuly a' tűz-
nél, és az után az többivel edgyütt egy óráig
főzzed szüntelen kevervén, de ki ne fússon,
az után kösd reá tsöppüvel, és meg gyógyul.

*Egy igen jó Ló Kőrmére való Ir, ha rossz Kőr-
me vagyon, hogy véle nőjön.*

Végy Viaszt,
Terpentínát,
Szarvas fadgyát, egy egy fontot,
fél font vörös ártány ó háját,
1. mészszely mézet,
4. lot Len olajt,
1. garas árrú tört Babért.

Ezeket főzd jól meg, szüntelen kevervén,
hogy Ir legyen, s' ezzel kössed.

Ugyan azonról.

Végy Sárga viaszt,
Szurok gyantát,
Szarvas fadgyát, fél fél fontot.
Terpentínát,

D 2

Vaja

Vajat, edgy edgy fontot.

Ezeket egy új fazékban főzd irrá, melly igen hasznos az kőrömre.

*Ha valamelly Lónak az útésben ki-vész a láb-
ba, és az kaptán alol genyetség jár ki.*

Faragd el az talpát kőrös környűl, és az után az eves gyökereit vedd-ki. Es ismét;

Végy 2. lot Sárkány vért,

2. lot Grispánt,

fertály font Mézet,

fél lot Bolust

1. garas árru Eget bort,

3. Tyukmonyat.

Ezeket timporáld őszve, és tedd az Ló tal-
pára, 3. nap egymás után, de ha az eleven hús
ki jőne, tsináld ezt az irat:

Végy 3. lot Grispánt,

3. lot oltatlan meszet,

6. Tyukmony fejétét.

Ezekből irat tsinálván, tedd az hűsra, bé-
tollya, de a talpát kőröm irral kennyed.

*Igen jó recepta, az, melly Ló korságos, de mikép-
pen kell meg-ismerni rajta:*

Az melly Ló korságos, azonnal le-esik, és
nagyon fel-rátrya az száját, imide s' amoda-
hánykodik, azért hamarjába vágasd-meg né-
ki az tudó és álla erét. Ez után ez italt add-bé:

Végy

Végy fél meszszely Hárs-fa virág vizét,
fél meszszely Tölly-fa levél vizét,
fél meszszely Sóska vizet,

1. lot Egetet szarvas szarvát,

1. nehézék havi vért.

Ezeket hidegen elegyits őszve, és két nap
egymás után add-bé, de menten az Er vágás-
után legyen, és az után meg gyógyul.

*Minden-fele gánt sokrol valo Viz-készítés, ugy-
min szűmöltsők ül, és egyéb effele nyava-
lyákról, kivelmofattassék.*

Végy 2. lot Camfort,

2. lot Bor követ,

2. lot Gálitz követ,

fél lot Mercuriomot,

2. lot Timfót,

2. lot Saletromot.

Ez szerzámokat egy meszszely bor etzet-
ben kell meg-főzni, és ha el-olvadnak, az u-
tán jól bé-tsinálván el kell tenni, és ha kíván-
tatik, hogy az Lovon valami rút nővés va-
gyon, azzal mossad, de elsőben meg-metéld
az szűmöltsőt vagy egyéb növést, és hints ol-
tatlan meszet belé, és ugy vagy harmad na-
pig hadni, az után ki-metélvén egy hév vassal
kell meg-sűtni, és ugy kell osztán ez vízzel

D 3

mosni.

mosni, melly viz gyógyítja és szárazítja. De ha hevülne és dagadna az seb (de ha nem kívántatnék, ne tsinály illy irat, elég az vizzel való mosás,) tehát tsinály ilyen irat, és napjában kétszer vagy háromszor kennyed:

Végy 3. pénz árru Mézet,
3. pénz árru Fejér görögöt,
3. pénz árru Rosa vizet,
5. pénz árru Asztalos gyantárt.

Ezeket őszve habarjad, és vagy két napon kennyed az daganatot véle, meg az után az vizzel mossad, és meg gyógyul.

*Ha valamelly Ló az sok úti járásban igen
meg rázodik.*

Végy egy kevés Kovászt,
2. Tyukmonyat,
2. lot Sárkány vért,
1. meszszely Veronica vizét,
fertály font Bolust.

Ezeket őszve timporalván, mind addiglan kössed véle, mig el-mulattya.

*Hogy az Ló el ne rázodgyék, avagy
lankadgyon.*

Végy 3. Tyukmonyat,
1. garas árru éget bort,
1. lot Grispánt,
egy kevés kovászt.

Eze.

Ezeket keverd őszve, és kösd az Ló kaptájára minden este melegen, de ha ezeket te nem kaphatnád, tehát:

Végy egy garas árru Vajat, és
egy darab kenyér bél.

Pörgöld-meg egy Serpenyőben ezeket, és kösd az Ló kaptájára, és jó lesz.

*Ha valamelly Lonak eleven hús az Kaptája
körül, vagy egyébütt ki nyomodnék.*

Ha látod hogy valamelly helyen az eleven hús ki-nyomodot, az ellen ez irral ély:

Végy 1. lot Grispánt,
fél lot Mercuriomot,
3. Tyukmony fejérét.

Ezekből tsinály irat, és kösd az kaptájára. De ha az hús még sem akarna vissza menni, tehát meg-tört Mercuriomot hints arra, ez bé-viszi, de ha látnád hogy meg-evesült, mert offéle hamar meg-evesül, tehát valami kis fogóval szedd ki az rothatt húst belőle, és az után ez irral kenegesd:

Végy fél font Mézet,
6. lot Timsot,
3. lot Grispánt.

Ezeket tsináld irnak, és kössed véle az, mig meg-gyógyul. De ha nyárban vagy, az

D 4

hevű.

hevülés ellen egyébbel is kell kötnöd: Végy apro tsinált, etzetet, és tyukmonyat, habard őszve. Ha télben; végy kovászt, sót, etzetet és Bolust, és ezekkel kötőd, de mindenkor szépen ki-tisztíts, és jobban léssen.

*Igen jó recepta, ha valamelly Lónak seb helyei
az Kaptá környül smég elvesednék*

Vakard ki szép vékonyon az Kaptát, és végy:
fél font Terpentinát,
fertály font Bak fadgyat.

Ezeket egy serpenyőben meg-olvasztván
az seb helyét kennyed véle, és meg gyógyul,
nem-is fakad többször ki.

*Ha eszedben veszed, hogy Lovadnak kör-
me meg hasadt.*

Végy 3. lot Grispánt,
2. lot mercuriomot,
6. Tyukmony fejérét.

Először azért meg-tapogatván, hol lágyab
az körme, és úgy osztán ez eszközöket Fla-
strom formán kösdreá. Az után meg ezt tse-
lekedgyed; végy egy sírós kötést, és azzal kös-
sed, de azonban az kaptát-is kennyed.

*Ha valamelly Lovat meg-nyilaznának, avagy
szegven hágná. próbált recepta.*

Ha

Ha eszedben veszed, hogy az lába igen he-
vül, és nem vehernéd eszedben, mely helyen
volna nyavalyája, tehát tölts hideg vizet az
körmére, az holott eléb meg szárad, tehát ot
kereld, és az patkot le-vonván, keressed edgy
fogoval, és ha meg-leled, edgy hézag furuval
furd utánna, de igen nagy lyukat ne furj rajta,
és úgy keressed fel az genyetséget. Az után;

Végy 3. lot Varga szurkot,
2. lot Terpentinát,
2. lot Bak fadgyat.

Ezeket olvasztván kend az lyukba, az hol-
ott az genyetség vagyon, és az körmét-is ke-
negessed az köröm irral.

*Edgy igen jó gyógyító Ital, minden-
féle nyavalyáról.*

Végy 2. lot Folia Senat,
1. lot Fekete hunyort,
1. nehézék Rhabarbaromot,
2. lot Angelikát,
más. fél lot Bold: asz szony méntáját.

Ezeket törd mind edgyűvé, és egy itze sör-
ben jól meg-főzni, és az beleges Lónak két
reggel egymás után bé kell adni, és három o-
ráig utánna csak veszteg állani, ez ital az Lo-
nak belől az testét tisztítja, és az vért újít.

D 5

172

tya, másod nap az ér vágás után vágasd meg az rüdő és farkantyú eret rajta.

Miképpen kell vizet készíteni, az rút gelyvák, szűmöltsőket, és egyéb növényeket azzal mint kelljen gyógyítani:

Végy 2. lot Camfort,
2. lot Bor követ,
2. lot Galitz követ,
fél lot Mercuriomot,
2. lot Timsót,
2. lot Saletromat.

Ezeket három meszfely bor etzerben kel meg-főzni, és midőn ezek a főzésben el-olvadnak, osztán azt jól be-tsinálván tedd el, hogy ki ne gőzölögjön, és ha valamely Lovon szűmöltsők vagy egyéb növények találkoznak, elsőben azokat meg-metélvén, az után azokat azzal kell mosni, és oltatlan meszet reá kötni, és két avagy három nap alatt mig meg-cvesedik rajta hadni.

Item, más igen fő viz, mind az rothado sebek, és szűmöltsők ellen.

Végy fertály font Gálitz követ,
fertály font tört puska port,
1. lot Sárga rusikát,
4. lot Timsót,
1. itze Bor etzeret.

Eze-

Ezeket hideg etzerben kell tsinálni, és ezzel az rothado sebet vagy szűmöltsőt kel mosni, ez igen tisztítja sőt az vad hullul is meg-oja, és gyógyítja.

Mint kell Gesztenye színű irat készíteni rozs Körömhöz.

Végy 6. pénz árru Mézet,
1. lot Grispánt,
1. pénz árru Timsót,
1. lot Ezüst gletet.

Ha sebes a köröm kender tsőpűvel ki kell tisztítani, és irat is kender tsőpűvel kösd reá.

Zöld szárazto Flasteromat készíteni, melly az ki-nőt húst be-neveli.

Végy Rusikát,

Grispánt,

Tyukmony fejerét, mellyeket őszve timporálván, kender tsőpűvel kösd reá.

Egy jó orvosság, ha valamely Lónak lábai be-válnak

Végy 2. pénz árru Bolust,
egy kevés Kovászt,
1. pénz árru Sót, és
egy kevés bor etzeret. Ezeket őszve habard, és hidegen kösd a lábára.

Kő

Kő epe ellen.

Mikor a' Lo kaptája ki-faragtatik, sűs zöld
petsétlő viaszszat avagy sarkány vért az kő e-
pére, és el-múlik.

*Midőn valamelly Lonak kő epéje az talpa
környekén ki-fakad.*

Végy 2 garas arru Mézes kaláts kovászszát
Sarkány vért,
Ezüst gléret, egy egy garas arrut.
2. lot oltatlan meszet,
3. Tyukmonyat.

Timporald őszve, hogy Ir legyen, és a' kap-
ta környékire kösd, de ha az eleven hús ki jű-
ne, tehát égetet Gálitz kővel kössed, és így jó
kőrmelészzen ismét.

*Igen jó orvosság, az melly Lonak kőrmé szorul,
miképpen kell azt meg ismérni, és mitől
vagy az?*

Ha az Gyermekek Lovat idején meg nem,
patkollyák, tehát annak kőrmé hosszsan alá
nő, és az holott a' patkot fel-kellene űtni, te-
hát ott a' kőröm kerületi éleffen nő, és vasta-
gabb-is mint hátul az lágyán, és őszve nő.

Az Hóld újságon azért ki kell jól az kaptát
faragni, majd az eleven húsig, és új patkot tá-
gast reá űtni, úgy hogy a' kapta viszont ki-ter-
jed.

jedgyen, és jól nőheffen, és ez után készits
néki illyen siros kőrést:

Végy Domasz ganéját,
4. lot Nyúl hájat,
fertály font ő hájat,
1. font tört Len magot.

Ezeket őszve habarván főzd meg, és me-
legen kösd négy hétig egymás után, és őszian
úgy jó kőrméi nőnek.

*Az Kőröm gyökere száradása ellen való
igen jó orvosság.*

Ehez azért kell ez matériákat venni:

Végy Fa olajt,
Babér olajt,
Boldog asz szony mentáját,
Terpentinát,
Isteni nejét,
ő hájat, három három lotot.
6. foghagyma fejet.

Mindeniket külön külön meg-törvén egy
mosarba, az után timporald őszve, és midőn
az Lovat bé-akarod kőtni, először meg me-
legítsed.

Az Hóld újságon faragtasd-el jól az kőr-
mét, hogy az vér ki-jőjön belőle, és ez után
ez fel-jedzett szerzőmokkal kösd, ha aka-
rod hogy elevensege legyen:

Vég

Végy Fenyő gyantát,
Szurkot,
Bak fadgyát.

Ezeket olvazd űszve, és tölts az kőrmébe,
de így bánnyal véle, hogy ez után ismét az e-
lébbeni irral kend meg az Lo lábát egész ha-
sig, úgy hogy az szőr ugyan le-mennyen róla,
és az kenés után osztán fogd be, és dolgoz-
zál valamit rajta három vagy négy nap alatt;
ez után fel-űlvén reája az hol akarod ott járj,
de az után is minden hétben egyszer kend.

Fül-béli Kelevényről.

Ez illy fogyatkozás gonosz vérből áll, ha-
az Lovon idejébe eret nem vágnak, tsinály
azért mézet és dio olajt űszve, és kend véle,
egy naphan kétszer az fűlét, ezt tselekedgyed
mindaddig míg meg-gyógyul.

Az melly Lo nem halhat.

Végy egy reket és metéld apróra, és sóval
törd jól egybe, az után fatsard ki az levét, és
botsásd az Lo fűlében, ez orvoslág még az
emberéknek is igen hasznos.

Egy igen jó Flastrom.

Végy 2. lot Velenizei tőmjént,
ferrály font ő hájat,

3. lot

3. lot Gámfort,
fél font Szarvas fadgyát.

Ezeket meg főzvén, az után ismét végy :
ferrály font Viaszt,
ferrály font Fejér gyantát, magán ol-
vazd meg ez kettőt, és úgy timporald űszve
az többivel, ez Flastrom mind tisztit és mind
gyógyit.

Más Flastrom.

Végy Buza lisztet, mézet, tyukmony fe-
jérét és bort, ezeket timporald űszve, és igen
használ.

Hivefitő és enyhítő Kenet.

Végy ferrály font Fa olajt,

2. lot Rosa olajt,
ferrály font Vajat,
2. lot Ezűst gletet,
2. lot Fejér gyantát,
ferrály font űk űr tsont velejét.

Ezeket mind egyűt főzd meg, ez az kenet
igen hivefiti és enyhiti az ereket, olly jó.

Olly Kenet, mely gyógyit és tisztit.

Végy Szarvas fadgyát,
Írós vajat,
Len mag olajt,
Medve hájat,
Belénd fű olaját,

Szar

Szarvastsonya velejét,

Kőröm sirt, és

Szek-fű olajt.

Ezeket őszve tsinállyad, hogy legyen Ké-
net.

Száraztó Flastrom vagy Ir.

Végy oltatlan meszet, lisztet, mézet, tyuk-
mony fejejét és söt, ezeket habard őszve, ez
Ir igen hasznos az olly lyukra, mellyet az ros
féreg ki-észen.

Sebre való Ir.

Végy 1. font Fenyő szurkot,

1. font Juh fadgyat,

fertály font Mézet.

Egy új fazékban tévén olvázd őszvę, vagy
végy Fetske fűgyökérét, kit főzz jól meg, és
az sebet gyakorta mossad véle.

Más száraztó Flastrom.

Végy oltatlan meszet, tyukmony fejejét,
éget bort, ezeket habard őszvę, és kösd az
sebre.

Minden fele kelevény ellen való Ir.

Ha lovadon kelevény kél vagy fokad, te-
hát végy meg tört Babért, és hints az Kele-
vényre, az után osztán kös reá Kendert, és
meg gyógyul.

Seb vagy

Seb vagy szervéfről való Ir.

Végy Szarvas fadgyát,

Kőröm sirt,

Eb sirt, egy egy fertály fontot.

1. lot Babér olajt,

1. font Fa olajt.

Főzd meg ezeket szépen hogy Ir legyen,
és kend az sebet véle, s' használ.

Fülből való vad hús ki-rágó Ir.

Végy 2. lot Gálitz követ,

fél lot Gallest,

1. lot Timsót,

1. lot Fejér gyantát,

fertály font Fa olajt.

Főzd meg ezeket szépen, ez Ir az vad húst
ki-rágja.

Száraztó Ir.

Végy Egert haltsontot,

fél lot Görög fejezt,

2. lot Cinobriomot,

2. lot Fejér Gálitz követ,

fél font Borz hájat,

1. font Fa olajt,

fél font Bak fadgyat.

Ezeket szépen főzzed Irnak, melly mind
száraztja s' mind gyógyítja az sebet.

E

Tyuk-

Tyukmony olaját venni.

Vedd az keményen főt tyukmonnak az fargáját, ted egy medentzében, és pörgöld meg jól, hogy el olvadgyon, és hogy el-olvadnak, fatsard edgy szép ruha által, így kell olaját vened, melly olajigen hasznos mind az vörös szőmnek mind pedig egvéb nyavalya ellen, csak ezzel kennyed, egy fejer ruhával osztán bé-kössed, ez igen használ, melly olajról az emberek sokat tartnak.

Olly Irat készíteni, ki tisztít és gyógyít.

Végy 8. lot Mézet,

3. lot Terpentint,

3. lot Grisánt,

1. lot Timfót.

Ezeket egy új fazékban tévén, mind addig főzd míg Gesztenye színű lr lesz.

Dagadás ellen való Ir.

Végy Fa olajt,

Len mag olajt,

Görög feiert, fél fél fontot,

fél font Ezüst gléter,

4. Tyukmonyat.

Ezeket egy Fazékban timporálljad őszve, az után kennyed az kemény daganatot véle.

Edgy

Edgy igen jó enyhítő Viz, az Lovaknak mindenféle heves nyavalyái ellen.

Végy fél font Mastixot,

1. font timfót,

1. font Galitz követ,

6. pénz árru Gamfort,

más fél itze Sert.

Ezeket egy új Fazékban tévén főzd jól meg és az sebet ezzel mossad, de ha megdagadt, tehát vegyed ez port:

Végy Tormentillát,

Farkas almát,

(tot.

Szurok gyantát, negyed rész rész fon

2. lot tört tsuka fogat.

Ezeket porrá törvén az sebre hintsed, az így gyógyít mindenféle sebet.

Mindenféle sebek ellen való Viz készítés.

Végy Eekete nádaly fűvet gyökereitől,

Farkas almát gyökereitől,

Tormentillát gyökereitől,

Eb szőlőt gyökereitől,

Pap sátyát gyökereitől,

Szekfű virágját,

Télé virágját,

Zöld télét, egy egy marokkal.

Ez kértedd egy új fazékban 6. itze borral,

E 2

és

és főzd jól meg, mossad az sebet véle, az után
régy belé edgy kevés tsöpi, és szépen gyo-
gyul véle, nem is nő vad hús benne, akar vá-
gás akar szurás legyen, még az hévsegét is el-
oltya és gyógyítja ha fokízor mosod véle.

Minden-féle sebet meg gyógyító Por.

Végy 1. pénz árru Galitz követ, égesd por-
1. porrá tört Kutya fejet, (rá,
Farkas almát,

Eger fa hegyit, fertály fertály fontot.

Ezeket tört porrá, és hintsd az sebet vé-
le, melly száraztva és gyógyítja, de ha látod
vad hús benne, és nem távol az értől, tehát
vegy tsöpi és mártsd választó vízben, t. d.
reá, de elsőben tudd meg, ha az seb igen
rezik, tehát abban bizonyosan vad hús va-
gyon, ha az választó víz igen erős, tehát végy
4. lot timfot, 4. lot galitz követ, és égesd
rá, tört-meg szépen, hints az sebben, és
pen meg gyógyítja &c. De ha akarod
hamar szőr és bőr foghassa:

Végy 4. lot Len mag olajt.

4. lot Mézet,

1. tötés Puska port,

3. pénz árru Fa olajt.

Ezekből tsinály irat, és kend az sebet, és
attól

attól nő szőr és bőr, mint annak-előtte volt.

Igen jó Ir az Frantzu fereg ellen.

Végy 1. lot Szürke kén követ,

1. nehézék Mercuriomot,

fél lot Foenum græcumot,

fél lot fejer hunyort,

4. lot ô hájat.

Ezeket meg törven olvazd össze, és ken-
nyed melegen véle az sebet, igen használ, és
meg-gyógyul. *Probatum est.*

*Mikoron valamelly Lónak az egész teste tso-
mokkal rakva, és az ros fereg bántja,
vagy menyét fojtogatja.*

Végy Velenizei törjéket,

Gentiánát,

Rhabarbaromot,

tört Pápa füvet, egy egy lotot.

fél lot hoszszú borsót.

ket meleg borral tölts az Lonak tor-
, és edgy fél oráig bé-takarván hadd ál-
az után egy kevesse jártaffad, másod nap
cret rajta, az után végy Sőr söpröt, és
z Lovar mosd-meg véle, ez után osz-
gától meg-gyógyul.

Minden-féle seb gyógyító fekete lr.
Végy ô hájat,

Puska port,
Terpentinát,
Mézet, egy egy fontot,
Fa olajt,
Gamfort,
Saletromot, egy egy fertály fontot,
3. lot Galitz követ,
2. lot Fejér Galitz követ,
1. üveg Bor erzetet,
1. jó marok Sót.

Ezeket törd apróra, és elegyits ôszve, és
föld jól meg, de ki ne forjon, az hájat magán
olvazd meg, és midôn az többi meg föld, az
után tölts melegen az hájat-is köziben, és e-
legyits jól ôszve, hadd hűllyön meg és jól le-
szen olzán.

Ez lr gyógyít minden-féle sebeket, a hév-
seget el oltya, és az dagadást is száraz, az
sebes körmökre is igen hasznos, *Pro*

Meg-probált orvosság, az melly Lok
avagy túros lezend

Kivántatik azért hogy a' Lovon va túrt
ilyen lúggal mossad: Végy Szőlő zszó
hamvát, tyuk ganéjt, galitz követ, keu

viz.

vizben kell jól meg-főzni, és meg-hadni tisz-
tulni, azzal kell az Lovat mosni, és edgy te-
kerts szalmával erőssen dörgölni, annyira,
hogy ugyan vére mennyen, az után midôn
meg szárad, ez következő irral kennyed:

Végy 3. lot Szürke bűdös követ,
2. lot Örvénygyökeret,
2. lot Eleven kén-esőt,
3. lot Babér olajt,
1. font ô vörös ártány háját.

Az eleven kén-esőt Babér olajjal kell meg
ölni, az után az ô hájban kell meg-főzni, de
először meg-olvazd az ô hájat, az után ez ir-
ral kennyed az Lovat, jól dörgölvén, és ez u-
tán az Lovat ötöd napig veszteg állani.

Annak-utánna mosd-le tsak közönséges
lúggal, és ha meg szárad, viszontag az irral
kennyed, és ugy tselekedgyél mint az előtt,
mind addig mig meg-gyogyul. Ezek után ez
következő port kell abrakban adni:

Végy új Babért,
Foenum græcumot,
Boldog asz: méntáját, fél fél fontot,
3. lot Szürke kén-követ,
2. lot Fejér hunyort,
1. marok Sót.

Ezeket tsináld szépen ôszve, és az Lovak

abraka közibe kell elegyíteni, de kitsinnvét
az abrak vizes legyen, hogy ez port az Ló ki
ne fuhassa közzűle, és így a Ló testéről mind
kosz mind túr el tisztul. *Probatum est.*

Fekete Kosz avagy Túrral való Ir.

Végy olvasztot ó hájat, ez után egy edény-
be tégy Popiomot, Dialtheát, Baber olajt, e-
leven kén-esőt, ezeket timporáld jól őszve,
az ó háj közibe penig tégy puska port, bűdös
követ, ezeket is magán őszve habarván, az
után elegyíts mind őszve, és igen jó Ir lészen
belőlők. *Probatum est.*

Más Ir ugyan azonrol.

Végy Szürke bűdös követ,
Puska port, fél fél fontot.
Baber olajt,
Eleven kén esőt, két két lotot.
2. font ó hájat.

Azeleven kén esőt Baber olajjal őszve őlt-
ván, mind addig keverjed míg az két eső
benne meg őlödik, az után egy serpenyőben
elegyíts őszve, hogy Ir legyen belőlők, es az
Lovat kennyed véle.

Túrral való Viz.

Végy 3. lot Galitz követ,

2. lot

2 lot Timsót,
4 lot Saletromot,
3 lot Szürke kén követ,
2. lot Baber olajt,
4. lot eleven kén esőt,
fél font Grispánt.

Ezeket forrald fel tiszta vizben, és osztán
mossad az túrt véle.

Meg más Viz azonrol.

Végy Gálitz követ, forrald meg azt tiszta
vizben, és mosd az túrt véle, avagy végy Ru-
sikát, vagy timsót, avagy saletromot, és for-
rald vizben fel, mossa az túrt véle, és meg-
gyogyul.

Más túrral való orvosság.

Ha abrakon tartot Lovad vagyon, tehát,
szükség hogy az tūdó, nyak hajlásbéli és sar-
kantyu ereket meg vágasd rajta, és a vérben
eresz jol ki, és az után harmad napra:

Végy fél font őrvény gyökeret,
fertály font Szürke bűdös követ.

Ezeket porrá törvén, meg vizezet abrak
között adgyad néki, annak-utánna végy bor-
kőv és saletrombol való tsinált lugot, és az-
zal az Lovat egészszen mosd meg, az után
harmad nap mulva ez következő irral kend:

E s

Végy

Végy fél font Babér olajt.

4. lot Eleven kén esőt.

2. font ô hájat,

Szürke kén követ,

Puska port,

Babért, fertály fertály fontot.

Ezeket egy Serpenyőben olvazd-őszve,
és meg-habarván tsinály kenetet belőlők, és
hadd meg hűlni, az után az egész Lovat kend
meg véle, de az meg-nevezett luggal is mos-
sad mig meg-gyogyul.

Az tsoportos lábu Lórol.

Először vágasd-meg az lába szárán az teke
nevű eret. Es végy 1. itze Sört,

6. lot Grisánt,

fél font ô hájat.

Ezeket főzd egy fazékban irnak, de unta-
lan keverd hogy meg ne égjen, és kennyed
azzal minden reggel az tsoportokat.

Ugyan azonrol.

Végy 1. itze Szekér kenőt,

1. meszszely Disznó sirt,

1. marok meszet,

4. lot Grisánt,

5. lot Puska port,

6. lot Szürke kén követ.

Eze.

Ezeket őszve-tsinálljad, hogy It legyen-
belőlők.

Meg más az tsoportos lábu Lórol

Először metélteld ki mind az húfig, és az
után ezzel kössed: Végy tehén bélt, disznó
sirt, és főzd-meg Sörben, az után kösd min-
den nap, ez után ismét mosd meszes vízzel a
hol oly tsoportos szabásu, és midőn meg szá-
rad, ez irral kend:

Végy 1. itze Szekér kenőt,

1. meszszely Disznó sirt,

5. lot Meszet,

3. lot Grisánt,

5. lot Puska port,

5. lot Szürke kén követ.

Ezekből tsinály irat, és kennyed véle, az
teke eret-is vágasd-meg az lába szárán, és az
szúrdaló szőröket az tsoportokból ki-von-
nyad, és ez irral az után kenvén, más szép
szőr fogja az után nőni:

Végy Mézet,

Len mag olajt, fertály fertály fontot.

4. lot Puska port,

2. lot tört ezüst gletet,

2. garas árú Fejér liliom olajt.

Ezekből irat tsinálván, kennyed véle, és
szépen szőr nővi.

Im.

Impokról.

Végy Gálitz követ, és főzd meg tiszta vizben, és az Impokot minden harmad napon mosd vele, ez után ély ez irral:

Végy Puska port,
Szürke kén követ, négy négy lotot.
Grispánt,
Ezüst gletet, egy egy lotot.
1. font ô hájat.

Ezeket ôszve olvaszszad, hogy Ir legyen, és az Impokot kenýed vele, s' meg-gyogyul, és olly szép szárai lesznek mint az előtt.

Edgy igen jó orvosság, ha valamely Lónak tetemes kôrme vagyon, és miről kell megismerni:

A' kôrme kôrnyékén borostáld-fel a'szôrt, de főképpen télben nô rajta gyakós szôr, erre azért illyen irat tsinály:

Végy 1. lot éget gálitz követ,
2. lot Timsót,
Mézet,
Terpentinát, fertály fertály fontot.
Ezüst gletet,
Grispánt, egy egy lotot.

Ezeket szépen meg-törvén rimporáld ôszve, és tsinály irat belölök, és az Lovat vele

min.

minden nap kenýed egyszer, jól belé dör-göllyed, de ez előtt a' kôrmet jól meg-ráspollyad, és ez irral mind addig ély, míg a' gyakó szôr mind ki-jő, és ekképpen viszontag jó lesz az kôrme kôrnyéke, de efféle Lovak, kiknek illyen fogyatkozások vagyon, jól vékonyon kell meg-faragni, és minden nap vélek jól banni, hogy az fölöttéb való nedves-ség az kôrmeből ki-jőjön.

Jó orvosság, az, melly Lovon békolat vagyon, miről ismerhetni meg.

Ha valamelly Lónak illyen fogyatkozása vagyon, annak nô az békoláson gyakós szô-re, annak is tehát etseld-fel az szôrt az békoláson, és az tsöpög mind addig míg meg nem gyógyul. Ahoz végy 1. megszely Rosa vizet, tört Ezüst gletet,

tört Görög fejért, fertály fertály fontot.
2. Tyukmonyat mindeneftül. (tot.

Ezeket hidegen rimporáld ôszve, és az fogyatkozást minden nap kétszer kend ez szer-számokkal, ez után szépen meg-gyogyul, és más szép szôr nô rajta.

Igen jó orvosság, az, melly Lónak az hátulso térd-gyén által járó epéje vagyon, erről meg-ismerhedd, mert olly nagyok mint egy tyukmony, és egy helyről másba nyombatni, ki-jőnek és meg bé-mennek.

Ha

Ha valamelly Lovon még újontában igen nagyok, tehát végy egy Lud monyat és súsd meg jól, és azt melegen mint az tűztől ki-vészed, azt az epére erőssen kössed, azt harmad napig rajta tartsad, de hogy ha az epék még nem igen nagyok, tehát csak tyuk monyat végy, és azt azokra hasonloképpen súlve kössed, és harmad napig tartsad rajta, és az után illyen módon bányáí véle.

De ha már ez nyavalyák igen régiek, azt a' lovar le-dűstven erőssen meg kell kötözní, és az epét belőle ki kell nyomni, és egy ér vágó vassal az epén lyukat kell mettzeni mint egy újni izig, mellyből sárga víz jár ki, és ha az ki foly, hevits meg egy vas drótot, és azzal súsd meg az lyukat, hogy ugyan meg-pirullyon valamennyire. Annak utána;

Végy 1. garas árru Mézet,

1. garas árru Aiztalos gyantárt.

Ezeket tsinálá össze, és három reggel egymás után tsőpűvel az epére kössed, de az vizet mindenkor ki-nyomjad belőle, ez el-ol-rya az gyuladást, ez után ez következő irral egy egész hétig kössed, és az sebet nyitva tartsad, hogy az víz mind ki-szivároogjon belőle; Végy azért 1. lot Grispánt, és egy tyuk-monyat, ezekből tsinály kenőt, mellyet egy

dugó-

dugóval az sebben kell dugni, és az gyuladás ellen való irral is kössed, hogy ki-vonnya belőle az hévseget. Ha igen dagad ezzel ély:

Végy fél font Görög fejért,

Rosa vizet,

tört Ezüst gletet,

Mézet, egy egy garas árrát.

Ezekből tsinály irat, és kender szőszszel az sebre kössed, miglen az daganat el-múlik, az után mindenkor éget bort végy, és a sebet mossad véle, és az ezüst gléttel s' Farkas almával az sebet gyógyítsad, így olztán szinte oiy ép lesz az lába mint az előtt.

*Ha valamelly Lónak az hátuljó lábán való
tér delankad.*

Az otsmányság miat szokott meg keményedni, melly olztán az inait el foglallya, annyira hogy santa lészzen belé, azért idején kell hozzá látni. Végy annak okáért edgy darab vastag rezer, és azzal egy újni hosszsan melegen súsd meg ott az lába vastagságát középbé, keresztül is háromszor, hogy az bőr felszakadgyon, ez után ahoz kell venni:

Végy Popiomot,

Dialtheát,

Tsont velőt,

Kuty?

Kutya sirt, fertály fertály fontot.

Ezeket egy serpenyőben meg olvasztván,
tsinály irat belőlők mellyel az sűtést szűnte-
len kennyed, mind addig mig meg gyógyul,
és mint az előtt olly ép laba lesz.

*Ha valamelly Lóvon egy tyukmonni vagy ököl-
ni gyökere szűmölsoje vagyon, és vér iső-
póg ki belőle*

Egy borotvát vévén mindgyökereftől ki
kell mettzeni, az után hevített sing vassal sű-
tőgsd-meg az helyét, hogy az vére meg-ál-
lyon, ez után ostitán végy:

Afztales gyantárt,
Len mag olajt,
Mézet, két két lotot.

Ezeket timporáld őszve, és az sűtést három
nap ezzel egymás után kennyed, az után az
sebet éget Gálitz kővel hints, az irral penig
kennyed csak az seb környékét, és bőr nővi
mint az előtt.

Jó zöld Ir, az békolatban lévő sebes lábnak:

Végy 1. font ő hájat,

1. lot Puska port,
3. lot Bűdős kővet,
Grispánt,
Timfót,
Gálitz kővet, két két lotot.

Ezek.

Ezekből irat tsinálván, kend-meg az Ló
sebes lábát véle, és meg gyógyul.

*Meg-probált Viz, ha valamelly Lónak lá-
bai meg dagadtanak.*

Végy egy pénz árru galitz kővet, és főzd-
meg tiszta Kút vizben, mellyel az daganatot
mossad; avagy főzz bor kővet vizben meg,
de ha az lábai ki-fokadtanak:

Végy Grispánt,
Timfót, egy egy lotot,
14 lot Mézet,
1. garas árru Ezüst gletet.

Ezekből főzz irat, és ezzel az sebet ken-
nyed, de az után szükség hogy illyen száraz-
tó port-is végy hozzá:

Végy Tormentillát,
Farkas almát,
Szurok gyantát,
Tsuka fogat, mind törve, két két lo-

tot.

Ugyan azonrol.

Végy Fekete őrmőt,
Pap sajtot,
Farkas almát,
Apro bojtort, jánt,
Eb szőlőt egy egy marokkal.

F

Eze.

Ezeket Borban vagy Sörben főzd jól meg,
és melegen egy ruhával rá kell kötni, és meg
gyógyul.

*Midőn valamelly Lónak az lábai ki-
fokadoznak.*

Végy Bor követ,
Gálitz követ, két két fontot,
3. itze Bort.

Ezeket jól meg főzvé, mosd az lábait,
véle melegen az mint el tűrheti.

*Ha valamelly Lónak az szerzsáma
meg dagad.*

Végy Pap sájtot,
Fekete űrmőrt,
Farkasalmát,
Apro bojtort,
Ebszölőt,
Celidoniát, egy egy marokkal.

Mind ezeket Borban avagy Serben főzd
meg, és az meg dagadt szerzsámbot párollyad
véle, az után tsinály hozzá ilyen keneret:

Végy egy mészszely Rosa vizet,
fél font Fa olajt,
fél font Gőrg Fejért.

Ez irral azért ha egy nap kenéd, más nap
Fűvekkal párollyad, ne ély mindenikkel egy
nap. De ha az daganat igen kemény, és nem

akar

akarna lappadni, tehát vony által az tőkin.
egy szőr mazzagot és azt minden nap kel vo-
nogatni benne, és az fellyül való eszközök-
kel is ély az mint mondám, míg az daganat-
ya el-múlik. Mikor a' mazzagot ki-vonszod,
végy osztán bor követ, tőrd apróra főzd meg
vizben és azzal mosd minden nap az s. bet,
meg gyógyul.

Ha valamelly Lótisztátalanul vizellik.

Adgy tőly-fa levelét enni, és mikor vizel-
lik, tehát annak vizelletit az markodba fog-
ván, tölts hátul az kereszt tsontyára, és jár-
tasd széllyel, ezt gyakorta mivellyed és meg-
gyógyul. De ha nem akarná el-múlatni, végy
széna murvát és főzd jól meg vizben, és azt
melegen edgy ruhával az mint el tűrheti az
hasára kössed, de az tőkit bé ne kössed, és az
tsába Fű vizét tölts az italában.

Ugyan azonról.

Végy fertály font Tormentillát,
1. marok sárga agyagot,
4. lot tört tsontot,
6. lot Téglát.

Ezeket porrá törvén az melly vizből iszik,
abba tedd, hogy arról igyék, és meg-gyógyul.

Ha az Ló vért vizellik.

Vágasd meg három vagy négy reggel egymás után az farkantyú eret rajta, akár az tűdő eret három reggel egymás után, ez után ismét adgy bé néki borban mint edgy lotot három reggel ez következendő porban:

Végy tört Rák őrvényt,

Bak vért,

Eget szarvas szarvát, egy egy lotot.

Az melly Ló nem vizelehetik.

Tsinály egy penzlikét, és az tekerésre keny Nyúl firt, és borsal hints meg, az után tedd a tömlőjében és használ.

Itē, kilentz Hering hojagát meg szárazt. van tört meg, és etzetben adgyad innya.

Item, Az Templom zugolyatiban máskáló körös bogarakhoz hasonló legyeket tégy az tömlőjében és használ.

Item, ruhá vagy fő tetőt tégy belé.

Item, Bak fadgyat Borsoval őszve-gyurj, és tedd az fákjában, ez is igen jó.

Meg más azonról.

A Koporsó négy szegeletiből mets ki egy egy falatotskát, és tedd az tömlőjében, melly után hamar fog vizelelni, mind ezek gyakorla meg próbáltattak.

Ha

Ha valamelly Ló nem ehetik.

Végy Őkőr fark füvet, és tarts az Ló órra eleibe, és azonnal eszik. *Probatum est.*

Ha meg-akarod tudni ha nő.é Lovad

avagy nem:

Az gyermek őszitővér Lónak ha látod a' hasa kemény, és fenn az oldala tsontyai kiszáradtanak, tehát tapogasd meg az oldala között belől, ha mélyen bé esett, az annak jele, hogy az a' Ló jól nő, de az melly Lónak fenn az oldala tsontján sok hús vagyon, és egyébűt kartsú, ez illy Ló nem igen nő, mert ez illy Ló belől őszve nőt, vagy néha az tőki, ha eszedbe vészed hogy az Ló őszve nőt, tehát szágultsd erőssen és bádgyazd meg hog' meg-hevüllyön, akkor tapogasd meg azért a' hasát és tőkit és eszedben vészed hogy őszve nőt, kit szakasz-el és futtasd háromszor hegyre fel, az után kend jól meg ő hájjal, és vigyáz reá hogy ismét őszve ne nőjön, az ily fogyatkozásbéli Lovaknak az szájokra vigyáz, mert néha Farkas fog és béka van szájokban, ha látod hogy Farkas foga vagyon, tehát végy egy vas fogót, és tört ki, mert az mialt nem nőhet, de ha békája vagyon, az illy Lónak fekete bőre vagyon, és meg-dagattak az ajaki, az szája nem lágy, de el-holt, végy azért egy hév

F 3

vasat,

vasat, és égesd-el az ajakának daganattját,
Ez után végy Mézet,

Fejér lilium olaját,

Terpentinát, egy egy garas árrát.

3. tyukmóny fejérét,

3. lot Görög fejért.

Ezekből irat tsinály, és kennyed az száját,
ismét jó szája léizen, De ha látod hogy a' Ló
ugyan nem nő, és nyárbán az mezőn vagyon
tehát Fül füvet gyökereftől, ha tavaszi rost
annál jobb, és azt őregen őrlő meg, az után
tsináld őszve árpa szalma pelyvájával, és add
enni egy egész holnapig, melly után szépen
fog hizni. De ha télben vagyon, tehát;

Végy Foenum græcumot,

Szürke bűdös követ,

örvény gyökeret, egy egy fontot,

ferrály font Levestikom gyökerét,

2. font Boldog aszszony méntáját,

1. font Gentianát.

Ezeket szépen még-törvén, tsináld őszve,
6. pénz arra sót is tégy hozzá, az után ezek-
ből az abrak közibe reggel és este tégy edgy
edgy kalánnal, de meg nedvesíts az abrakot,
hogy ki ne fuhassa közzüle.

Az melly Ló nem nőhet.

Vágasd meg rajta az farkantyú és tündő e-
ret, az száját is tisztítsad meg szépen, és ha az
éhező tsetsei lesznek szájában, az mellyekre
szorgalmatosan vigyázz, azokat metélgesd-
ki, és ha Farkas fogai volnának is, az bak fo-
gak között ki-tettzik, mert igen feketék, az
melly fogakkal az posáját ki-vagdallja, és a-
brakot szájából ki-hánnya, egy fogóval azo-
kat azért szedd ki, ez után osztán ilyen szer-
számokat készíts neki:

Végy 8. fő Foghagymát,

1. lot tört hosszú borsót,

és egy kevés sót.

Ezeket meg-törvén elegyíts őszve, és osz-
tán az Ló nyelvét dörögöld jól meg-vele, az
után bor etzettel az torkát mosd szépen ki,
ezt három reggel mivedd az szerzőkkel a'
mint először, mikor az Lovon pedig eret vá-
gatz vedd valamibe az vért, az után végy egy
tal agyagot és annyi sót, az vérrel őszve ele-
gyitvén gyurj belőlők egy kenyeret, és edgy
sütőkementzében szárazd meg azt, az után
morsáld a' válujába hogy azt nyallja, meg ez
után ismét készíts ilyen port:

Végy fél font Foenum græcumot,

Boldog aszszony méntáját,

Gentiánát,
Szürke bűdös kővet,
Fekete nadály gyökeret, fél fél fon-
1. font Babért, (tör,
Kapotnyákor,
Fekete hunyor gyökeret,
Sör, egy egy marokkal.

Mind ezeket porrá törvén, az után minden
reggel és este meg nedvesített abrak között
adgyad neki a' míg beűne tart, de látnád hogy
az Ló sárral volna teli, készíts ilyen italt:

Végý fél lot Bétsi szappant,
Velentzei törjéket,
tört Pápa fűvet,

Boldogasz: méntáját, egy egy lotot,

Ezekből készíts italt, tsinálád bé egy mesz-
szely vörös borban, és három reggel egymás
után tölts az torkában, és ismét meg-éppül.

Ez ilyen Lovak gyakorta szoktak őszve
nőni, azért bányálgy véle, uly-fel reá és
futtasd egy hegyre fel háromszor, mely a' szá-
guldasban meg gyógyul, az után osztán gon-
dot viselly reá, hogy többé őszve ne nőjön,
és mind az szerszámánál mind az vekonyá-
ban kennyed jól az ő hájjal, el. hidgyed hogy
meg-gyógyul. *Probatum est.*

Az

Az melly Lonak szájába békája
vagy.

Az Ló ajakát emeld fel, és nézd meg ha a'
szájába az bőr fekete, és ha fekete, tehát egy
vassal égessd el az Feketéjét, az után illy irral
kennyed osztán neki:

Végý 1. garas árra Rosa nád mézet,

1. pénz árra Rosa vizet,

2. pénz árra mézet.

Ezeket hidegen habard őszve hogy Ir lé-
gyen, és a' meg égetés helyét ezzel kend míg-
len meg-gyógyul, és így viszont tiszta száju
léssen.

Ha valamelly Ló igen bevál, mivel kell
annak béúségét enyhíteni:

Vágasd meg rajta az tudó eret, és az nyel-
ve alatt való eret, és borsás jól ki a' vérében,
az farkantyú eret is azon-képpen, az ér vágás
után egy óráig csak vesztég álljon, az után
készíts ilyen italt neki:

Végý Veronica vizét,

Eb szőlő vizét,

Petreselyem vizét, egy eg' megszelt.

Ezeket elegyíts őszve, és a' Lonak három-
szor egy nap add bé mind, használ.

E s

Az

*Az melly Lónak háta nyereggel meg-
nyomatik.*

Vedd az Kenyér felső héját, és piríts meg
az eleven szénen, és melly nagy az nyomás,
olly nagy legyen az kenyér héj is, és ismét:

Végy egy garas arra Eget bort,

1. garas arra Bor erzetet,

2. tyukmony fejerét,

Ezeket tedd egy tálban, és timporáld jól
őszve őket, az után az meg-piritot kenyér-
héjat tedd ugyan abban az tálban, hadd lá-
gyullyon meg, ugy ősztan tedd az meg-nyo-
mott helyre, ezt pedig háromszor egymás u-
tán tselekedd, de ha az daganat ugyan meg
nem esik, tehát:

Végy fertály font Bolust,

1. garas árru Eget bort,

6. pénz árru Veronica vizét,

1. pénz árru kovászt,

3. Tyukmony fejerét.

Ezekből irat tsinálván kend az daganatot
véle, de ha meg költ, tehát hosszára mesd-
fel edgy borotvával, és hints meszet belé, az
mind ki észzi, ha a seb azért elől az lapotzkán
vólna, és vad hús nőne benne, mesd-ki, de
ha egész tsontig vólna, azt fel kell mettze-
ned, és meg-nézd ha az tsont fekete é, mel-

lyet

lyet te szépen tisztíts meg, az után az ép hú-
son edgy lyukat mets, hogy az nedvesseg ki-
fusson rajta, ez után tsinálj illy kenetet:

Végy Terpentinát,

Fejer lilium olajt,

Popiomot, négy négy lotot.

Ezüst gleret,

Fejer görögör,

Grispánt, egy egy lotot.

Ezeket tedd egy serpenyőben, és olvazd-
őszve irnak, ez után végy kender szőzt, és azt
az irat kend reá, és tedd az sebbe az tsontig,
miglen az hús viszont rajta nő, ezek után ősz-
tan illyen száraztó porral élly:

Végy 1. ember homlok tsontyát, és

1. Ebnek meg száradot fejerét.

Ezeket egy fazékban égesd porrá, ebben
hints az sebbe, melly viszont új húst nevel, és
szépen meg-gyogyittya. De ha látod hogy
rothatt hús vagyon benne, tsak éget timfot
hints belé.

*Meg más száraztó por, az fellyülemlített
sebre, mely használ az nyereg meg-
nyomás ellen is.*

Végy Farkas almat,

Szurok gyantát,

Tormentillát, fertály fertály fontot,

Eze-

Ezeket szépen törd porrá, és hintsed az ló
sebét vele, de az előtt szépen ki-tisztítsd, az
után az porra tégy szőszet, de ha látod hogy
rothar hús nőne benne, rehar végy éget gá-
litz követ, mellyel egyszer vagy kétszer hin-
tsed.

*Az melly Ló Rajas vagy szeles az
Fejével.*

Ez illy Lóvat erről ismerhedd-meg, mert
fűt és sokszor el-esik, szeleskedik mint edgy
bolyokás, az abból történik, mikor az Ló i-
gen meg-hevűl, és az meleg verő-fényen ide-
s'tovajár, olyankor meg-olvad az Feje vele-
je, és attól lesznek osztán olyan bolond sze-
lesek, de az ellen ilyen orvossággal ély:

Ez illy Lónak vágasd-meg az nyelve fölöt
és alatta, az két tüdő, két sarkantyú, sziv és
az szűgye hajlásbéli ereket, ezek után végy
egy tisztá fekete tyukot, és azt középbbe mesd
ketté szinte középbbe, és azonnal azt mind
vérestől jó melegen kösd az Lónak üstökére,
ez után tsinály neki ilyen italt:

Végy 2. garas árru Tönköly vizét,

1. lot éget Szarvas szarvát,

2. lot Folia Senár,

2. lot Fekete nádaly füvet, mind tör:

Ezeket tedd borban, és az Lónak edgyne-

hány.

hányszor tölts melegen az torkában, és egy
óraig tsak ugy kell állani, és két napon sőtét
helyen légyen. *Probatum est.*

Miképpen kell meg-ismérni az melly Loban

Raj vagyon, és mitől esik:

Az nagy száguldásba avagy hartzba esik,
mert az vér és az fő velő is benne igen meg-
hevűlnek, és ha hirtelen meg-hűlnek, attól
szoktanak lenni sokszor bolyokások és meg-
bodultak, ugy annyira, hogy vélek nem bán-
hatni, ez illy Lovak az valónak rútul futnak,
nyakokat horgason tartják, fejeket fel-nyúj-
tyák, izemeiket rútul forgattják, és semmit
nem látnak, ha az illy Lovat fűtésnek ereszt-
ed, vak mérőül életé el-vesztésével akar mi-
nek is neki fűt, mert nem tudgya soha mit
tselekezik.

Vágasd-meg azért az nyelve közepin való
eret, az után vágasd-meg az homlokán lévő
két éret, az két sziv, és két tüdő ereket, an-
nak utánna tsinály neki ilyen italt:

Végy Levendula vizet,

Gyöngy virág vizet,

Eget szarvas szarvát, egy egy lotot.

Ezeket tölts az Ló torkában egy itze Bor
vagy Sör etzetben, 3. reggel egymás után.

Mikép.

*Miképpen kell meg-ismérni, az alattomban
való bodult Lovat:*

Az melly Lonak illy fogyatkozása vagyon,
tehát csak mindenkor az való alá tartya fejét,
rútul forognak az szemei, és első lábokat,
keresztül tartják mindenkor, azért az Füle
meget való eret mész meg neki, az után há-
tul az farka alatt egy iznig mész keresztet raj-
ta. Ismét az után végy egy kék szőrtzirnát, és
vond az orra portzagoján által, és szakazd
ketté az eret az nyelve közepett, hadd men-
nyen jól ki az vérebe, soha többé efféle bo-
dulása nem leszen. *Probatum est.*

*Az melly Lonak bolondos bodulása,
vagyon.*

Vigázz reá, mikor az Ló igen has verő, és
az után 2. ora múlva kezd nyeríteni, akkor
borsásd a' Lovat egy nagy Istállóban hogy eg-
óraig hadd futkározzon ott, és midőn már a'
futkározásban erőssen meg. hevült, annyira,
hogy már nem-is nyerithet, arra vágásd edgy
közönséges eret, és osztán végy edgy meg-
mellyesztett hollot, mész el az fejét, és a' bé-
lit is mind az szivéig és májáig vedd ki, és az
után egy fazékban tedd egy sütő kementzé-
ben égesd porrá, ez után osztán:

Végy 3. lot Fa olajt,

2. ga-

2. garas árru Mézet,
2. itze Bort,

Akkor tégy a' porból ez ital között egy ka-
lánnal, és tölts a' Lotorkában három reggel
edgymás után, mész fel az szőme között az
bőrt, és tégy belé egy fő hagymát, és vadd. bé
ismét, és ha az Ló öt óráig el-alhattya, nem
kell féltetni többször olyan nyavalyátul. *Pro-
batum est.*

*Miképpen kell meg-ismérni az Lovon az
magvas bodétást.*

Az melly Ló az Nap ellenében fűt és min-
denkor botlik, végre annyira erőlteti magát,
hogy ugyan le-is esik, azért mikor le-esik, re-
azonnal takard. bé az fejét, és dőly minde-
nektől reája, és az jobb oldalán való hailásbéll,
és világi ereket szakazd ketté, és nem fogja
többé bántani ez betegség. *Probatum est.*

Az melly Ló bolyokás.

Az illy Lonak az homlokán lévő boduló
ereket vágásd. meg Hold fottán, három tső-
rőtörkőn, és az vérit jól ki hadd menni, az u-
tán az üstőke alatt való kis hodoskát egy Er-
vágó vassal szakazd. fel, és ott az sebbe hint
tört piskoltot, ezt mivelde tiz egész nap, és

meg-

meg-gyógyul magától. Ez után fogj egy tisz-
ta fekete matskát, és annak vágd el akar az
labát akar az farkát, és az vérét vedd egy itze
bor etzet közé, és habard őszve jól, és oszd
azt három részre osztán, kit tölts a' torkában
három reggel egymás után, minek-előtte
meg-itatod, és az fejét felfelé kötven, három
óraig hadd álljon csak veszteg.

*Igen jó orvosság, az melly Lónak nyaka ki-
szegik, és fejét körül félre vagy hor-
gason tartja.*

Dőjts az Lovat arra az oldalára az mellvre
az nyakát horgason tartja, és minden erőd-
ból térdeiddel az föld felé taszitsad a' nyakát,
de az fejét fel-vonnyad, ekképpen meg iga-
zodik ismét az nyaka, ez után osztán csinály
ilyen kötést neki:

Végy 1. font fekete nádaly gyökeret,
fél font nagy malyva gyökeret,
Vörös bolust,

Terpentinát, fertály fertály fontot.

Ezeket főzd jól meg Sörben, és melegen
kősd az nyaka körül, az után meg egyenesül
osztán az nyaka, valamint az előtt volt. *Pro-
batum est.*

*Az melly Lónak az nyaka annyira meg-dagad
hogy majd meg sem mozdithattya.*

Végy feles új Nyir-fa levelét és űrmőt, és
főzd erőssen meg igen jó lugban, és mossad
az Ló nyakát vele három vagy négy nap egy-
más után, jó melegen az mint el-tűrheti nap-
jában háromszor vagy négyszer, ez után az
nyaka meg-korpázik, és a' daganat meg-esik,
akkor végy irós vaját, és kend-meg vele két-
szer vagy háromszor jó melegen. *Probatum:*

*Fáradtság ellen ez mind embernek és mind
Lónak igen jó.*

Ha megszűre útra akarsz indulni, végy fets-
ke fű gyökerét és Cárpadocia gyökerét egy-
arányun, metéld apróra, tedd egy űveg-
ben, és tölts reá jó három itze éget bort, de
az űveget tsináld jól bé, hogy az ereje ki ne
mennyen, és egy nap és egy étszaka hadd áz-
zék jól meg benne, az után az éget bort tölts
ki egy űvegben de jól bé-tsinállyad, és ha va-
laholott jártodban étszakára meg-szállasz,
tölts-ki egy tálatskában egy keveset, és dör-
göllyed az Ló lábát térdétől fogva az kör-
méiglen, és ki-vonsza minden fáradsa-
gát, ezt mivel minden este, s' járhatz rajta
valamig akarsz, de az patkolásra-is jól visely
gondot, az embernek-is szintén ugy használ.

Ha valamelly Loruhát vagy tollat

meg észik:

Végy Sárfüvet, hajfüvet, terjékfüvet, és az abrak közibe tedd.

Az melly Lófuladozó vagy nehéz lélegzetű:

Ez betegség jó hogy a Ló rövid lélegzetű, az tudónek fogyatkozásából, mert az tudó nyáladékkal avagy rothadással és sár vízzel megrekedvén, tsinál nehéz lélegzetet, ez a nyavalya az embereknél is egy.

Azt itélem azért hogy az Lónak is az orvosság mint az embernek használ. Azért ez betegséghez nintsen jobb, hogy az lélegzet meg jöjön, de módgyával kell vele bánni, hogy a Lovat igen meg ne bádgyazd, vágasd meg azért az farkantyueret, és az vérbe bortsás jöj ki, ha az vér fekete, szükség hogy sokat bortsás, de ha vörös nem szükség. Ez után adgy meleg vizet jól innya, hogy mind az gyomra és béli ki tisztuljon. Item, végy hangya bolyt mindeneftől, és tölts azt edgy új Sákban, az után egy karlanban vízbe főzd meg jól, és az ha jól el fő, ismét tölts teli és főzd ismét három óráig, az után az Sákot kivévén az karlan felibe egy dorongra akaszt fel, hadd csöpögjön ki belőle az víz, és hogy

az víz

az víz meg hűl, először mindenkor ebből az vízből igyék, ugy az után matikból.

Más azonról.

Végy Körtvély fa mohát,
Boldogaszszony mentáját, és
Salyát, egy aránt.

Ezeket jól meg száraztván törd meg, és az abrak között sós vízzel meg nedvesítvén, adgyad az Lónak reggel és este, és jó lélegzetűvé teszi.

Más ugyan azonról.

Végy fenyő magos bokrot gyökereftől, eb szőlő fűlevelét és gyümölcsét, az fenyő gyökerről először az fát jól le mosd, és egy tiszta helyen égefs hamvat belőle, az után szitáld meg egy sűrű szitával, kit tégy el, és hogy ha az szükség kívánnya, hogy nehéz lélegzetű lovad vagyon, akkor elő vévén reggel és este meg vizezet abrakkal edgyt adgyad az Lónak míg benne tart, ez az Lovat tiszta lélegzetűvé teszi.

Item, végy egy szőlő dísznót, kit égefs porrá, és adgyad edgynehány napok alatt abrakban neki, ez is igen hasznos.

Horut ellen.

A' horut ha látzik is regtől fogva rajta lenni,

ni, mint ha tsak valami betegsége volna, de az okát jól eszedbe vegyed, mert néha az Ló hirtelen italból horut, néha poros szénától, vagy ha porba jár, ez illy horut két vagy három napig ha tart meg el-múlik, ehez nem kívántatik orvosság, de ha el-hatalmaznék rajta az hurut, és nem akarna meg-szűnni, tehát tudgyad hogy az Lonak tüdeje és mája meg-veszett, és sziv verő, ha sokáig hallad, ez illy Lovakat nehezen gyógyíthatni-meg, hogy penig az hurut mindenkoron miből származzék, annak most békér hagyok.

De tsak erre vigyázok, hogy ha száraz, nedves, vagy sár-vizes, ha száraz, tehát hevítő okokból származot, ez illy horut ellen kívántatik nedves és hivesítő remediomok; de hideg és nedves okokból, tehát kívántatnak melegítő és száraztó orvosságok. Az száraz hurut ellen végy immár Kender magot, és főzd-meg tejben, az után egy mosárban törd jól meg, és fatsard-meg egy ruha által, és az Lo torkában melegen tölts egy néhány reggel egymás után.

Igen jó por az nyers hurut ellen.
Végy Fœnum græcumot,
Vörös hagymát,
Mustár magot,
Kender magot,

Sót

Sót, edgy edgy fertály fontot.
Ezeket szépen meg-törvén elegyits őszve, és add az Lonak abrakkal meg-cnni, avagy végy tündő fűvet melly tőly-fán nő, és törd-meg, add háromszor abrakban néki, és igen használ.

Kemény, szive és hasa-verő avagy szűgye verő Lorol.

Ez az negy betegség mind egy, tsak hogy nevekkel különböznek, de keményeb hogy sem mint midőn valamelly Lo rövid lélegzető, mert az fuladás, köhögés vagy horutás, néha még-is az orra lyukai által lélegzetet hágy venni, ez fel-emeli az szűgyet és vér minden ereken, mellyet némelleyek pulsi-vának hinak.

Azt itélem azért, hogy az nehéz lélegzést avagy fúladozást még curálhatni, ha idején hozzá látnak, mert az inkább az tündőből és mellyből származik, ez az fejében szintén úgy vagyon mint az májában, edgy szóval ez nyavalya minden testében vagyon, ideig ugyan ez illyen Lovat éleszgetherni, de nem gyógyíthatni, nintsen azért job mint idején embernek ez illyenen elébadni, mert nem illik sokat ez illy lora sokat költeni.

Noha elég orvosságot találtam ez beteg-

seghez, mellyekkel idején korán élhetz, így
következik azért; Végy egy marok perje fű-
vet és sót, és tőrd jól meg, tedd meleg vízben,
az után fatsard ki, és az Lonak adgyad innya,
az fűvet pedig dugjad az orra lyukában.

Torok gyéket fel szakasztani.

Ha az torok gyék ki fogadni nem akarna,
végy bort és irós vaját és edgyütt forrald meg
és kősd bé egy ruhával melegen a' Lo nyakát
véle, ez után végy bab szalmát, fenyő ma-
got, ezeket főzd jól meg vízben, és párold az
lovat véle, hogy az párah az orra lyukában.
bé-mennyen, ezt mivel három nap egymás
után, ez után végy edgy meg-hasított hasáb
fátskát, és azt ruhával meg-tekervén kend-
meg fellyül tyukmony székivél, és told az or-
ra lyukában mentül mélyebben lehet, ez u-
tán ki fog jőni az genyettség, egyék osztán az
Lo fűvet reá el-múlattya.

Taknyos, fő fájo avagy beteges Loról.

Ez már más betegség nem olly mint a' to-
rok gyék, de nem sokat különböz, mert va-
lameily Lónak ilyen betegsége nagyon, ha-
sonlóképpen hánnya az genyettséges taknyot
az orra lyukain ki, csak hogy az torka nem

kele

kelevényes, mert ennek rutsága megyen-ki
a' fejében lévő velőből, és ha sokáig tart meg
varasodik utánna, mert ennek eredeti van az
gonosz mérges nedvességből, melly nem
csak az fejt, de az egész testét is el-járja, ez
betegséget néha négy hét alatt meg-gyogyit-
hatsz, néha kilentz hét alatt, néha egy fertály
alatt, de ha továbbra maradna, tehát a'nak tū-
deje mája el-rothad, és meg-hal. Ez az be-
tegség edgy szóval igen veszedelmes, és gyo-
gyulhatatlan, mint az következő recepták-
ból eszedben vehedd. Ha valamely Lónak
fejében kél azért, végy atratzélt, kit széles le-
velű fűnek hinak, és mosd-meg szépen, az u-
tán szárazd-meg, azt porrá törvén elegyits-
meg sóval, az után az Lonak add-meg abrak-
ban enni, az után fűtöld-meg tömjénnel és
használ.

*Az melly Lónak heves szemei vadnak, és igen
folynak, úgy annyira hogy szemekkel is
alig látnak:*

Ha Lovadnak követ feje nagyon és néha
hosszszú serénye, tehát adgy a'nak az első fer-
tálykor, Fekete gyopárt, Fetzke fűvet és öreg
bojtorján gyökeret, azokat meg-törvén, add
meg abrakban enni, és meg-gyógyul az sze-
me hamar.

*Meg-probáltatott orvosság, az sebes lovat
9. napok alatt meg gyógyítani:*

Borotvöld. el az seb körül az szőrt, és végy
egy fejer ruhát, és menny nap tamadt előt az
folyo vizre az Loval, és az ruhával az sebet
környékét mosd-meg szépen, az után ez ru-
hát vegyed, és egy igen termő fát meg-hasít-
ván tedd az hasadékjában, és használ.

*Az Lonak nyelvén lévő minden-féle fogyatko-
zásról, akár meg-harapta legyen, akár zabo-
lával meg-sértet, &c. tsinály ilyen
irat azért.*

Végy 2. garas aru Rosa mézet,
fertály font mézet,
1. lot égetet timfot,
2. lot Fejer gálitz követ,
2. lot oltatlan meszet.
fél lot Tört borsot.

Ezeket tsináld irnak és keñyed a' Lo nyelv-
vét véle, és tarts kötő fékben mig meg-gyo-
gyul, de ha az nyelve keresztül igen meg-sér-
tegettetet volna, azt így orvosold, hogy az
nyelve hegyit az sebig mész. el, nem árt neki
ha nints egész nyelve-is.

Az melly Lónak füle evesül.

Az melly Lonak kelevényes az füle, és
meg-

meg evesedik, melly credénd az rosz vérből,
vágás eret rajta, az után végy méz lugot és
vizet, edgy kevés dió olajjal elegyits őszve,
azzal kend az fület kétszer napjában, és fog
használni.

Az Fülben való nyű ellen.

Tapogasd-meg a' Ló Fület, és a' holot lágy
mész. fel keresztül egy beretvával, régy Gri-
spánt belé, és az után gyógyits-meg e' köny-
ben néhány említett gyógyító irral.

Fül daganattyáról.

Végy vörös száru fekete ürmöt,
Napra forgó füvet,
Apro bortorjánt,
Eb szőlőt,
Farkas almát,
Tomentillát, egy egy marokkal.

Ezeket főzd-meg borban és sörben, és
kősd az Ló fejére melegen mint el-tűrheti.

*Az melly Lo Istállóban vagy mezőben hirtel-
len le esik:*

Lásd meg a' nyelvét ha igen száraz és mint
ha hideg lenné, végy edgy hegyes kést, és az
nyelve allyát szúrd-meg véle, hogy jól men-
nyen az vére, de ha az nyelvén tájték ál, an-
nak gyomrában giliszta vagyon, akkor végy

G s

ham

hamvat és főzd jól meg, és azzal kend melegen minden nap háromszor az Lovat.

Egy igen jó ó Dealthea Irat készíteni.

Végy 2. font Őreg mályva gyökerét, ha azt nem kaphatod, végy Disznó kék gyökerét,

Ecenum græcumot,

Len magot, egy egy fontot törtet.

Tölts ezekre hæv vizet had álljon vagy 2. nap rajta, fatsard ki az után az mérgét, megint tölts meg egy itze bort reája, ez után osztán így tselekedgyél:

Végy 12. font Pünköszi Irós vaját,

Gyantát,

Terpentinát,

Viaszat,

Fa olajt,

Len mag olajt, egy egy fontot.

Ezeket tőrd össze egy katlanban, és addig főzd míg az nedvesség ki fő belőle, ha akarod hogy ez az Dialthea sárga legyen, tégy 1. font tört Curcumát belé, és egy kitsiny Sáfránt, és fel-forralván szűrd egy ruhán által, ez léssen az igazán való Dialthea.

Gyulladás ellen való igen jó Popiomot készíteni.

Végy Őreg Nyár fa bimboját, és tőrd jól meg,

meg, az után gyúrd össze disznó hájjal, és tedd egy pintzében addig miglen ezek az fűvek meg érnek:

Végy széles levelű Atratzélt,

Eb szőlőt,

Papátsot virágostol,

Kaprot,

Zöld Tabák levelét,

Apró Fűl fűvet,

Keresztes fűvet,

Zöld olajfa levelét.

Ezeket vagdald meg osztán egy mosárba tőrd meg, és fatsard ki az levét, a bimbokat pedig sűrűn tedd egy üstben, és az fűvek levét is tölts reá, osztán főzzed mindaddig míg az nedvesség mind ki fő, ez után szűrd meg egy ruha által, de az főzés közben egy itze bort is kell közébe tölteni, ez lesz az minden-féle gyulladás és daganat ellen való Popiom.

Fegyvernekes Ir.

Végy 8. lot Medve sirt,

8. lot Borz sirt,

4. lot tört holt tetemet,

4 lot fő kaponyán női moht, de ha ollyat nem találnál, tehát fel-akasztot vagy kerékben tört emberek teteméről végy, ez

min

mindeneknél leg jobb bárel hidgyed. Ismét:

Végy Tömjént,

Myrrhát,

Vérkövet,

Vörös Sandalomat, négy négy lotot

Ezeket edgy Serpenyőben olvazd össze,
hogy 1r legyen belőlők.

Ha azért valaha olly sebes Lovad találkozik, melly fegyver vagy kés miá sebesített meg, tehát ha azt az fegyvert vagy kést kaphatod jó mellyel meg-sebesítettet, de ha azt nem kaphatod, tehát végy egy kis fátskát, és mérd-meg az seb mélységét véle, és ez 1r-al osztán a' mennyi mély annyira kend meg, az után kösd-bé szép tiszta ruhátskával, tedd olly helyre osztán az hol sem hideg sem meleg, az sebet penig nem kell kötni, hanem csak fejr ruhát vévén tiszta vízzel edgyütt az sebet szépen ki-tisztítsad, és nem szükség azért hogy többé hozzá láss, meg gyógyul.

Ha valamelly Lónak farkában vagy serényében tervek vadnak, miképpen kell ki-vesztetni:

Végy Belénd füvet,

Fejér űrmőt,

Tyuk ganéjt, mindenikből felelt.

Ezek.

Ezekre vizet töltvén főzd jól meg, és tsinály lugot belőle, azzal mossad osztán az Lofarkát vagy serényét, és ki-vesznek az tervek.

Etel kívánó Por.

Végy Boldog aszszony méntáját,

Gentiánát,

Sárga viola gyökerét, fél fél fontot.

Foenum graecumot,

Babért,

Fekete nadály füvet,

Szürke bűdös követ,

Fenyő magot,

száraztot magas Tsilán gyökerét,

Sót, egy egy fontot.

fél font Elephánt tsontyát.

Ezeket szépen meg-törvén timportáld össze, ha valamelly ló azért nem észik és csak elvész nem-is nő, tehát minden reggel egy kalánnal meg-melegitet Sör etzetet tölts a' Lótorkában. Az után vegy 1. fontot ez porból, és ebből osztán minden reggel és este meg-nedvesitet abrak között adgy egy kalánnal a' Lonak.

Takonyrol való orvosság.

Végy Fenyő magot,

Angelikát,

Gen.

Gentiánát, fertály fertály fontot:

fél font tört Fejér hunyort.

Ezeket egy új fazékban téven 4 pint Sörben főzd jól meg, és abból minden reggel melegen 4. kalánnal torkában tölts, Ismét:

Végy Fekete nadály füvet,

Bolust, fél fél fontot törve.

Ezeket őszve timporálván az Lonak mindenkor meg vizezet abrak között edgy edgy kalánnal adgy, valamig benne tart.

*Meg más azonról, ha az elébbi orvosság
ugyan nem használta.*

Végy Babér olajt,

Eleven kén esőt,

Fa olajt,

Kutya sirt, egy egy garas árrát.

Ezeket tsináld őszve, és mindē reggel mig ebben tart az Lo orra lyukában egy egy Kalánnal melegen tölts, de az kén esőt elsőben az Babér olajban meg űld.

Az melly Ló belől rothad.

Végy egy Sül. disznót, tedd egy új fazékba, kit tsinály bé erőssen, és tedd a' tűzben égefd porrá, annak utánna végy:

fél font tūdō füvet,

fertály font Angelikát,

Farkas

Farkas májat,

Egér fül füvet,

Örvény gyökeret, egy egy lot: törve.

Ezeket egy kőből Borban avagy Sörben főzd jól meg, és három hétig minden nap 4. Kalánnal reggel tölts az torkában, és két oraig tsak ugy állyon, és három tsőtörtökön egymás urán meg kell az tūdō eret vágatni. Annak utánna az étel kíváno porban két hétig az mint tudod, adogass néki, mint ide fellyeb meg találod.

*Igen jó orvosság, az melly Lo meg-rokkan, sér-
vódik avagy meg szakad, annyira hogy
az béli ki jó:*

Ez illy Lonak viszonttag az bélit nyomogasd helyére, ez után osztán végy:

Apro bojtort,ant,

Celidoniát,

Egér fül füvet,

Fekete nadály füvet,

Fekete űrmőt,

Vörös mályvát,

Retek levelet,

Pap sirt, at, egy egy marokkal.

Mind ezeket tedd egy fazékban, és Sörbe főzd meg, és azzal az szervést jó melegen párollyad, az után az füvet egy váfzon szats

koban tévén kösd reá, és két oráig rajta hadd
légyen, ez után készíts neki ilyen italt:

Végy Farkas almát,

Tormentillát,

Tsába fűvet,

Fekete nadály fűvet,

Sárkány vért, két két lotot törtet.

Ezeket főzd-meg jól 3. itze Sörben, és az
Lonak minden reggel 4. kalánnal tölts a' tor-
kában, és ismét ez elő számlált sörben fő-
fűvékkel párold és kössed az sörvést, az után
tsinály ilyen irat neki:

Végy 6. lot Mézet,

Fejér Lud sirját,

Fejér lilium olaját,

Tsont velőt,

Sárkány vért,

Popiomot,

Dialtheát, négy négy lotot.

Ezekből szépen tsinály irat, és az sörvést
minden este kennyed míg meg-gyógyul.

*Igen jó orvosság, az melly Lo lába ketté
törik.*

Végy Öreg mályva gyökeret,

Fekete nadály fűvet, egy egy fontot.

1. jó kalán oltatlan meszet.

fertály

fertály font tört Mastixot.

Ezeket borban főzd jól meg mint a' kását,
és mielőtt az tűztől ki-vészed, törj hat tyuk-
monyat belé, kikkel habard öszve, és me-
ggen kösd reá. Ez után végy egy gömbölyég
szabásu sing vasat, ki izekkel vagy forgókkal
van tsinálva, ebbe foglallyad és kössed min-
den harmad nap. De ez következő porban-
is szüntelen adgy neki az abrakban:

Végy Öreg Mályva gyökeret.

Tsába fű gyökeret,

Fekete nadály fű gyökeret, tizen-két
két lotot, &c.

Az melly Lovon Sárgaság vagyon.

Ekképpen ismerhedd meg rajta; mert az
ízeme fejére sárga, és annyira beteges hogy
nem-is ehetik, azért ez ellen ély ez szerzá-
mokkal:

Végy fél lot Sáfránt,

2 garas árru Rhabarbarumot,

6. pénz árru Angelikát,

Porrá tört pápa fűvet,

Tört Gentianát, egy egy garas árrát.

Ezeket egy itze bor erzetbe melegíts meg,
és négy reggel egymás után tölts az torkába,
és hadd két oráig csak úgy állani, az után az
tűdő eret vágasd-meg rajta.

H

Igen

Igen jó orvosság, az melly Ló meg dagadozott, és
az nedvesség az tüdő és májbol az o'dalatsontyai
közé szivárkozván az bőr alatt ma-
rad vagy az szűgyében:

Elől az szűgyét egy újnig lyukazd-bé, és
tarts egy árat mindenkor benne. hogy az da-
ganat és viz ki-szivárkozhassék, az után főzz
timfös vizet, és fetskendesztesd az sebben,
hogy vele ki-tisztullyon, ez után osztán ké-
szíts ilyen italt néki:

Végy Farkas almát,
Tabák levelét,
Tomentilla gyökeret,
Fekete nádaly füvet gyökereftől,
Sebgyogyító füvet, egy egy marok:

Ezeket főzd-meg harmad fél itze Sörben,
mellynek edgy meszszelye had főjön el, az u-
tán edgy ruha által szűrd meg, és három reg-
gel egymás után tölts az torkában a füveket
ismég forrald-fel Sörben, és párold az daga-
natot vélek, ez után készíts ilyen irat néki:

Végy Szekfű olajt,
Tabák olajt, két két lotot.
fertály font popiomot,
4. lot Terpentint,
fél lot Grispiant,
fertály font Mézet.

Eze-

Ezeket az matériákat olvazd össze edgy
medentzében az szénnél hogy Ir legyen be-
lölők, de az sebet előzőr szépen ki-tisztí-
tsad szőlőszel, és ugyan aző szőlőt kend-meg
ez irral és tedd az sebbe az mennyire lehet, és
ezt miveld mind addig mig az seb meg-gyo-
gyul.

*Az melly Ló annyira meg hevül, hogy az
hája benne el olvad.*

Ezt meg ismerhedd arról, mert mind elől
és mind hátul belőle az sir ki üt mint az vaj,
mellytől az Ló betegeskedik, annyira hogy
majd nem is járhat, és végre el is dől, azért
idején korán ilyen orvossággal vedd eleit:

Végy két lot tört Angelikát,
4. lot Eb sirt,
fertály font Fa olajt.

Ezeket hidegen 1. itze Eb szőlő és Véro-
nica vizében timporald össze, és ezt három
reggel egymás után az torkában tölts, ez ital
után osztán ez eszközzel ély:

Végy fél font levendulát,
1. garas arru Fa olajt,
1. lot tört Spikinárdot.

Ezeket egy ruhában tévén üsd az Lónak a
háruhyában az mig lehet.

De elsőben ki kell szépen tisztítani, az ru-

H

háts

hátska-is tsak vékony legyen, és bé fe kössed,
ez után osztán illy orvossággal ély:

Végy Véronica vizét,

Eb szőlő vizét,

Eperj vizet, egy egy mészszelyt.

Töltsd őszve ezeket, és az Lonak három
reggel edgymás után add. bé, ez után vágasd-
meg az tūdő vagy Sarkantyu, avagy penig
rokkano eret. *Probatum est.*

*Igen jó gyógyító ital, az melly Lo meg sérül
avagy rokkan.*

Végy Citvort,

Szeretsen dió virágát,

Rák Őrvényt,

Varju szemet,

Gummit, egy egy lotot.

Ezeket négyszer edgymás után reggel és
estve bor etzettel az Lo torkában tölts, erre
3. vagy 4. ora alatt semmit ne adgy neki.

*Igen jó recepta, az melly Lonak torok gyékje
vagy, és miről kell meg ismérni:*

Ezen ismérhedd meg, az nyelve fekete, és
az bőre le-mégyen.

Végy Timfot,

Mézet, hat hat pénz árrát,

Edes fát,

Czukor

Czukorcandiát, egy egy garas árrát.

1. marok Arpát.

Ezeket meg-törvén egy itze Sör etzetben
főzd meg, és hogy meg-hűl az Lonak napjá-
ban háromszor vagy négyszer a torkát mosd
ki véle, még fetskendővel sem árt belé lőni,
az után vágasd meg az nyelven mind fellyül
mind alol való ereket, és botsáttas fok vért
ki belőle, továbbá:

Végy 2. pénz árru Timfot,

2. garas árru Mézet,

Grispánt,

Mastixot,

Birnsteint, hat hat pénz árrát törtet.

Ezekből tsinály irat, és az Lonak napjába
kétszer mind torkát és egész száját kennyed,
és az Lo fejét egy oraig fel kössed, nem árt ha
egy kis ruhát ez irral meg-kenvén az zabolá-
ra tekersz, melly irtol mind szája és nyelve
meg lágvul, és mikor itatni akarod, elsőben
egy kevesse az vizet meg-melegits, ez-is igen
fogja gyógyítani.

*Az melly Lovon bőr szorétás vagy, mint
kellyen meg-ismérni:*

Az egész teste fel-poffad és az bőre olyan
lészzen mint egy dob. Végy azért egy borot-
vát és mets egy újni lyukat az Szügyébe, tégy

szótán abba az sebbe egy babni hunyor győ.
keret, harmad napig hadd légyen benne, az
után a' fejét kösd fel hogy magát ne nyalhaf-
sa, két vagy három óráig úgy lévén, meggyo-
gyul ismét szépen.

De ha az Lo felettéb fel-fuvodott volna,
az daganatot ez orvossággal kennyed:

Végy 1. garas árú Rosa vizet,
Mézet,
Görög fejezt,
Fa olajt, fertály fertály fontot.

Ezeket irnak tsinállyad, és az daganatot
napjában véle tsak hidegen kennyed.

*Egy jó orvosság, az melly Lonak hirtelen egész re-
ste mint edgy tyukmonni vagy ökölni kelevé-
nyekkel rakva leszén, úgy hogy ú-
ját sem teheri le.*

Végy Velentzei terjéket,
tört Babért,
tört Rák Örvént, egy egy lotot.

Ezeket edgy meszszely borrral tölts az Lo
torkában, az ital után két ora múlva vágaf-
meg az tődő eret, és botsáts jól ki az vérben,
ez után ismét:

Végy 1. itze bor seprőt,
fertály font tört fő kaponyát,
2. kalán Sót.

Eze-

Ezeket öszve habarván, az egész Lovat
ezzel kennyed, és a' kelevények el-vesznek.

*Igen jó recepta, az melly Lonak az füle között fu-
vo férgé vagyon, miképpen jutot hozzá, és
miről ismérhetni meg:*

Midőn látod az Lo az fejét igen dörgöli,
az füle közöi pedig fel dagatt, és tsomok vagy
kelevények azon lesznek, mint edgy tyuk-
mony, ha magátol ki nem fokad tehát egy ér
vágó vassal mesd fel, melyből ki-mégyn sár-
ga rúttság, és utollyára eleven féreggélészen.

Mint kellyen azért az férget meg ölni, és
az lovat meggyogytani.

Mikor a' kelevént meg-mettzed, végy tört
Pisklotot, és tödd az sebbe, és hadd ott mind
addig mig az féreg halált éltik magának, és
ha látod hogy már meg-holt, tsinály illy szá-
raztó port, kivel az sebet gyógyítsad:

Végy 4. lot fő kaponyát,
fertály font Fekete nadály fűvet,
6. lot Ezüst gletet.

De ha az nyavalya régi, és nem akarna
meggyógyulni, tehát tsinálts edgy hegyes
vasat, és azzal a' kelevént által s' meg által kel-
sütni, kibe tölts terpentina olajt, az után ez
fellyől mondott porokkal egy felől az lyukat
gyógyíts-bé, de szőszre hintvén belé dugjad

H 4

és inkább gyógyul, más felől pedig oltatlan
mészszel nyitva tartsad mind addig míg edgy
felől bé gyógyul, úgy osztán ezt is bé gyó-
gyítsad, ilyen módon ez illy Lovat szépen
meg gyógyíthatni csak ember akarja. *Prob:*

*Egy igen jó orvosság, a' melly Lovat meg-bájoznak,
miképpen ismerhetni meg, és micsoda or-
vossággal kell gyógyítani.*

Az illy Ló kit meg-büvölnék csak vesztet-
g áll, és az fejét csak az váluba tartya, izzad un-
talan, az lábain nem járhat, ez három jegyei
vannak az illy lónak, ez ellen így elly:

Végy Perje fűvet,

Fekete Coriandromot,

Öt levelű fűvet, egy egy lotot törtet,

1. lot éget és tört Ember tsonyár,

1. lot viz hozta fát, mellyet a' partra
ki-vét, nap fel-kölre előtt kell belőle hozni,
és azt késsel apróra vakarni.

Ezeket szép apróra törvén timportáld ősz-
ve, és egy itze borbán háromszor töltsa' Ló
torkában, akár mikor legyen, csak ez italt ad-
gyad nékie, de ez után ismét ember terem-
végy, és azt job felől az Ló serénye alá akasz-
szad, és meg-szabadul ez nyavalyáról.

Az Gutta útót Lovat mint kell gyógyítani.

Végy éget Szarvas szarvát,

Ange-

Angelikát, egy egy lotot.
fel lot Rhabarbaromot, mind törve,
2. lot Tönköly vizet,
Tsilán vizet,

Töly fa levél vizét, negyed rész itzét.

Ezeket habard őszve és az Lónak három-
szor add bé, és ha ez ital után meg nem javul,
tehát másodszor is hasonlóképpen tseleked-
gyél, egyébbel nem kell orvoslani.

*Jegyezd-meg, ha valamelly jó járó és jó nyerges
Lovat az főre ki akarsz vinni, miképpen
kell tartani?*

Először ezt tselekedd, hogy az Ló talpát
majd elevenig faragtasd ki, és csak vékony
parkokat üttess reá, hogy rajta jól futhasson,
és hogy kőrméit igen ki ne nyomja, hanem
az kőrmek inkább jól nőhessen míg az fűvön
jár, és jó kőrmek legyenek.

Mikor azért az lovat meg-patkoltatod, a-
zonnal vágasd-meg rajta az nyak hajlásbéli e-
ret, ahoz osztán tsinály ilyen kőrést:

Végy fertály font Terpentinát,

1. font Bolust,

3. pénz árú buza lisztet,

1. mészszely Bor seprőt,

1. mészszely éget bort,

6. Tyukmonyat mindeneftől.

H s

Eze-

Ezeket edgy fazékban főzd jól meg, és annak az Lonak az hajlástól fogva mind az kör-
méig kend és dörgöld jól meg ez irral mele-
gen az mint el-tűrheti, ez kenéssel az fűre bo-
rsáffad osztán, és le nem mofd. Mikor immár,
az Ló két hétig az fűbe járt legyen, vágasd-
meg rajta a' tündő eret mind két felől, hogy a'
meg-égett vér, melly még az loban maradt,
ki mennyen. Ez az ló az után osztán tisztáb
vért és gyors lábakat talál magának, és jó e-
gésleges tüdejű és máju is leszén. Az ki pe-
dig akarod hogy jó lovad legyen, tehát ezt
tselekedd Husvét után két hét múlva Szent
Iván napig, mert az után nem hasznos.

*Továbbá ismét, ha jó nyerges Lovadat nem aka-
rod az fűre borsáni, hanem tsak otton*

Istállóban tartani:

Hasonlo-képpen élly mind patkolással és
mind kenéssel, az mint az fellyül való rece-
ptában mondtam, tsak hogy minden nap az
Istállóban ilyen fűveket adgy néki:

Végy Három levelű fűvet,

Földi borostyánt,

Apro portsint,

Gyermekdid Sást,

Idéjén erő árpát,

Ez fűveket őszve elegyítsed, és minden
nap

nap újat hozafs, és adgy néki annyit az men-
nyit meg ehetik, de zabot ne adgy, ezt penig
két hoinapig miveld, és a' Lovat minden nap
estve felé az vízbe jártassad. Ez is igen jó és
probált dolog, ha tehén ganéjjal kenik az Ló
lábait, és az fűre nem borsáttják is,

*Ha valamelly Lonak homlokát hodoszá
akarod tenni:*

Az Ló homlokán való szőrt beretvöld el
az meddig akarod, és midőn az vér utánna ki
jő, végy 3. pénz árru Galitz követ törd porrá,
és az honnat az szőrt el borotváltad, tehát
ott az Gálitz kő porával dörgöld meg, ismét:
Végy Fejér tsont velőt,

Medve hájat, két két lotot.

Ezekkel is dörgöld jól meg, ha ezt mive-
led vagy 12 napig egymás után, az mint aka-
rod olly hodoszá teheted Lovadat.

*Mint kell az Lovat Gesztenye színű sző-
rűvé tenni:*

Végy Ezüst gléter,

Galitz követ mentül jobbat,

Oltatlan meszet, két két lotot.

Ezeket szépen törd-meg, és bor erzettel
sűrűn mint edgy káfa tsináld őszve, ahoz is-
mét végy 4. garas árru választó vizet, és azt is
habard

habard közibe. Ha te ez irral osztán három-
szor vagy négyszer kened Lovadat akar mely
helyt, valóságossan gesztenye színű szőrűvé
léssen, de ha azt akarod hogy tiszta fekete lé-
gyen, tehát nyoltzszor kellett edgy helybe
meg-kenni véle, és tiszta fekete léssen, vala-
mint kívánod.

*Ha Lovadnak edgyik lábát akarod meg-feke-
titeni, vagy másutt egyébütt rajta
fekete jegyet tenni:*

Végy 3. marok öreg dió zöld kopátsát,
2. lot Mastixot,
Gallest,
Gummit,
Galitz követ,
Ezüst gléttet,
tört Ténta port, négy négy lotot.

Ezeket jó erős bor etzetben főzd mint az
irat meg, elsőben pár luggal mossad az helyt,
az után ezzel kenýed és meg-feketül szépen,
de ha reá kötőd annál jobb.

*Ha hamarssággal akarod Lovadat meg-jegyezni,
avagy edgyik lábát meg-festeni:*

Végy 2. lot Választó vizet,
6. garas árú tiszta ezüstöt.

Az ezüstöt tedd az választó vizben, hadd
gyét szaka meg-emésztiődni, és azzal kend
lábát

lábát vagy egyebét, és 1. éjel meg-feketedik.
*Ha akarod hogy Lovadnak hosz szű serénye és
farka nőjön.*

Először nézd-meg ha az Lo farkában nin-
tsen-e rövid szőr, mert az ilyen rossz, azért ki
kell szakasztani, és az farka végén szakass se-
bet neki, hogy az el-égett vér ki-jőjön belő-
le, az után végy mezei kerek öreg répát, és
vörös mályvagyökeret, és főzd-meg Sör e-
tzetben, az után ezzel kenýed vagy mossad
és fűsüllyed serényét és farkát mind az bűrig,
ismét ez után végy tsont velőt, és kend-meg
véle erőssen mind serényét és farkát, ezt pe-
dig minden hétben egyszer miveld.

*Miképpen kell Török módon az Lovat vö-
rössen festeni:*

Végy Timsót és főzd-meg vizben, az után
serényét vagy farkát a' mig akarod festeni az-
zal mossad, ez után:

Végy 2. lot vörös børsönt,
4. lot Gummit,
6. lot Gallest,
1. marok zöld dió kopátsát.

Ezeket főzzed 4. pint vizben vagy két o-
ráig, ha igen el-főne tölts edgy kevés vizet is-
mét hozzá, ismét főzd két óráig, úgy hogy
sak két pint maradjon. Ez után végy 3.
font

font török festéket, és a' bersenyés vizet tölts
reá egy katlanban tévén, és azt gyurd őszve,
résztának, és azzal fessed jól bédörgölvén,
és az után serényét és farkát ruhákkal jól bé-
kőssed, de ha félig akarod festeni:

Végy 1. font Timsót,
6 font Bersent,
12. font Gallest,
6. font Gummit,
2. marok dio kopátsát zöldet.

Midőn az festéket őszve elegyited, tégy 4.
őkor epéjét hozzá, és az lovat dio olajjal fűs-
süllyed.

Német módon vörössen festeni.

Végy 1 font Timsót, és főzd meg vizben,
és az Ló serényét és farkát azzal mossad, az u-
tán osztán végy erős bor etzeret, és ásztasd
egy étszaka benne, az után végy egy bőgrét,
és tégy egy kistsiny festéket belé, és azt főzd-
meg jól, de ki ne hadd futni, mert sem mire
kellő fekete leszén ha ki fut, és serényét és
farkát őszve fűzvén tedd az festékben hogy
hozzá szija, ezt tseleked kétszer vag' három-
szor és jó leszén.

Ez illy festékekkel kívántatik szép meleg vö-
rössenyen vagy szobában festeni, az után az
serényét vagy farkát dio olajjal kell szépen
ki

ki fűsülleni, és így osztán szép fenyés leszén.

*Egy jó recepta, az melly Lonak fíbelekje vagyon,
miről kelet az meg-ismerni:*

Elsőben erről, mért az fejét alá-tartya, az
fülei pedig hidegek, és az szemei folynak, ha
ez jegyeket látod, azonnal az fülét szakazd-
fel egy újni szélessen, és az nyaka és áll-tson-
tya között találás azonnal valami kemény-
seget mint edgy kelevény, akkor végy edgy
ér vágó vasat, és szakazd fel véle, az után
végy ismet edgy bábní darab pisklotot, tedd
az sebbe, hogy a' magában meg evedgedyék,
és ki-follyon, ez után borral mosd ki szépen
néki, és soha nem jó többé ez betegség reá.

*Igen jó recepta, az melly Lonak térde tsontyait
meg hűtték, vagy más egyéb tsontyai
meg fűvűdick:*

Végy 3. lot Mézet,
3 font Nyár-fa bimbo olaját,
3. lot Terpentínát,
1. lot Fekete nádály fűvet.

Ezeket mind törő pörre szépen, és keverd
őszve irat tsináltván belőlők, és kősd tsöpö-
vel reá, az után ismét meg más bőr nővi ott
az tsontot. De ha meg-dagadna, tehát végy
2. garas árru Rosa vizet, 4. tyukmonyat, fer-
tál

rály font Görög fejért, fertály font Bolust,
mind ezeket szépen tsináld ōszve, hogy hi-
vesítő Flastrom legyen belőlők, és azzal ken-
nyed miglen az daganattya el-mégyen,

*Igen jó orvosság, az melly Lonak az tsipőjébe
féreg vagon.*

Elsőben kelevény leszzen rajta, azt az ér-
vágó vassal kell fel-szakasztani, és az után
végy fél loréget Gálitz követ, és fél lot Mer-
curiomot, ezeket meg-törvén az után ele-
gyíts 1. garas árru mézzel ōszve, és három
nap egymás után tedd belé tsöpüvel, de min-
denkor szépen ki-mossad. Az után végy:

6. pénz árru Görög fejért,

6. pénz árru arany gléret.

Ezeket egyben elegyítvén hintsa' sebben,
és ismét új bőr fogja nőni.

FIGU-

Az bőrüknek magyarázattya, mel-
lyek ez Lóban le jegyeztetnek.

A. Az Füleiben való erek ezért szoktak meg-vá-
gattatni, ha az Füleik evésednek, és az nyaka-
ki tekeredett.

B. Az homlokán való eret penig kell meg-vága-
ni, mikor az Lo meg-szédül avagy bolondul. I-
tē, mikor az feje fáj vagy fluxusi elől ki-folynak.

C. Az szem felett és alatt való ereket jó meg-vá-
gattatni az szem homályosságaért.

D. Az orra felett való ér szolgál az Cholera be-
tegség ellen. Item, az fővelő fájás ellen.

E. Az inyen való ér, kit harmadik gyökérnek ne-
veznek, jó meg-vágtatni az melly Lo igen meg-
hevül, vagy az sok étel miatti meg-zabállik.

F. G. Az nyelv fölött és alatt való ereket jó meg-
eresztetni, mikor az Lonak torok gyékje vagon.

H. Az nyakán való ér szolgál golyvásságról. It-
az tüdő és máj fogyatkozásról.

I. Az szűgyén való szolgál szárazságról.

K. Az serény felett vagy nyakán fen használ, ha
az abrakot meg nem emésztheti.

L. Az nyaka hajlásán vágass, ha az Lo meg-üt-
között valamibé.

M. Az térdgyén jó eret vágtatni, mikor az Lo lá-
bai meg-dagadoznak.

N. Az Impokellen penig az térde alatt vágass.

I

O. Az

- O. Az szárán, kit teke érnek binak, jó meg-vá-
gatni az rút csoportos és varas lábért.
- P. Az álla mellett jó meg-ereszteni az ételből va-
ló meg zabállásért.
- Q R. S. T. Ezeket az ereket jó meg-ereszteni az
lábaiban levő nedvességeért.
- V. Az kapra alatt, kit gyámol érnek neveznek, jó
az tellyes körmű lovaknak.
- X. Az oldalán, vagy sarkantyú ér, jó az heves lo-
vaknak, kik az munkával felettéb erőltetnek.
- Y. Az vékonyán jó az kővér Lovaknak, mikor az
kővérseg benne meg-olvad.
- Z. AA BB. Ezeket az ereket jó meg-ereszteni,
mikor az Loszerszáma meg-dagad.
- CC. DD. EE. FF GG. HH. Ezek igen meg-pro-
báltattak, az száguldásban levő nedvességek és
folyások ellen.
- II. Az hátulso térdgyén, kit rokkant érnek binak,
az felettéb való nyargalozásért igen jó.
- KK LL. Ezeket az ereket jó meg-ereszteni, ha
az Lo hátullya belől meg vész.
- MM. Az Kereszt isonton jó meg-ereszteni, az
melly Lo magát meg sérti.
- NN. Az hát gerintzin vagy lapotzkák közöt va-
ló eret jó meg-váogatni, az mely Lovon Scorbu-
tus, az az, sok rossz nedvesség miatt meg-ve-
szett betegség vagyon.

Min.

Minden-fele Instrumentomoknak, mellyek a'
Lovaknak curálásához tartoznak, rendel
való meg-magyarázása.

Az A. B. C. Instrümen: kell a' Lonak hor-
gas fogait ki-vernü, ki-ütögetni.

Az D. Instrümentommal, az melly Lonak
tízszálatlan torka vagyon és féreg benne, ez-
zel kell ki-keresni.

Az E. Instrümentom, az melly Lonak tor-
ka meg-dagadozott, avagy egyéb rút nedves-
ség volna benne, ha egyéb módon nem volna
mód orvoslani, tehát ezzel kell a' Lonak tor-
kában bélőni vagy főt skendezni az orvosá-
got, hogy ismét lélekzelhessen, és az bőr alatt
levő nedvesség is ki-tisztuljon. Mert gya-
korta történik, hogy némely Lo el fül, azért
igen hasznos ezzel élned.

Az F. Instrümentom kívántatik, az nyelv-
vét igen meg-sértő Lonak, ki mindenkör ki-
függ szájából, ezzel meg-gyógyul.

Az G. Instrümentom, a' melly Lonak fülei
alá fűgnek, és fel nem tarthatja, ezzel kell
azokat curálnod.

Az H. Instrümentom kívántatik, az mely
Lonak farkas fogai vadnak, ezzel kell azokat
ki-vonogatni.

I z

Az

Az *I.* Instr: pedig, az melly Lonak békája
vagyon, azzal ki-égetni.

Az *K.* Instrumentommal kell ki-metzeni
mint tyuk szemet, szűmöltsőt, és több afféle
fogyatkozásokat.

Az *L.* Instrument: kell élni, mikor a' lonak
valami nyavalyáját ki metzenék vagy kötöz-
nék, és nem akarná állani.

Az *M.* Instrumentom: kell az Lovon lévő
minden ereket meg-vágni, és az harmadik
gyökerét-is ki-metzeni.

Az *N.* Instrumentommal az melly Lonak
szemén valója van, véle meg fogni, hogy el-
mettzezzék.

Az *O.* Instrumentom kívántatik, az melly
Lo lábát annyira meg-űti, hogy az körme el-
esik, ezzel kell viszont reá nyomni vagy saj-
to'ni, hogy ismét oda nőjön.

Az *P.* Instrumentom pedig, az melly Lo-
nak ina őszve-sugorodik, ez eszközt pedig az
Lo jó lábára nem a' sugorodatra kell fel köt-
ni, ezokáért, hogy az rossz lábán szintén úgy
álljó mint az jó, és az inak meg nyúllyanak.

Az *Q.* Instrumentom kívántatik, az mely
Lovon a' Spalt vagy lankatlag nevű betegség
az hátulso lába térdgyénen vagy on, és ezzel kel-
néki égetni, de rézből kell ezt csináltatni.

Az *R.*

Az *R.* Instrumentommal kell az Lo szájá-
ban lévő árpa szemeket, és egyéb apro bibir-
tsokat el-mettzeni, és az sebekben való fér-
ges szűrt-is.

Az *S.* Instrumentumot vegyed, a' mely Lo
az hátulso lábával csak láb hegyen jár, ez esz-
közt reá fel kell űtni, és ismét ki-egyenese-
dék véle.

Az *T.* Instrumentumot vegyed, ha Lovad-
nak lába ketté törnék, azt jó meleg kötéssel
ebben kell foglalni, hogy a' meg-törött tsont
erőssen edgy helyben álván, ismét őszve for-
radgyon.

Az *V.* Instrumentom pedig kívántatik, az
melly Lonak az nyak hajlása enyiszik, ott az-
ért az bőrt fel-messed, és úgy osztán ez esz-
közt meg-melegitvén az enyésző kenettel
edgyűtt, az mint meg-mondatott gyógyítsd.

Az *W.* Instrumentumot vegyed, ha az Lo-
nak nyakát által kell égetni vagy sütni.

Az *X.* Instrumentom, úgy mint szőr kötél,
vagy madzag, mellyet benne által vonsznak.

Az *Y.* Instrumentommal kell az Lovat le-
dősíteni, mikor szemén valóját kell venni, a
vagy egyébét akarod el-mettzeni.

Az *Z.* Instrumentom olly, kit az torkában
kell tenni, mely a' nedvességes rutságot mind

az fejből és torkából ki vonson, mint mi-
kor az torka kelevényes, az kit száj hivesítő
féknek-is hinak.

Ezek is szükségesek:

1. Kalapáts, mely a patkoláshoz tartozik.
2. Ha valamely Lovat meg lőnének, és
valamit ki mettzenének, ezzel kell tartani a-
vagy ki-vonni, hogy az inak meg ne fertőd-
gyenek.

3. 4. Az patkoláshoz szükséges.

5. A' tellyes kőrmőt kel véle ki-tisztítani.

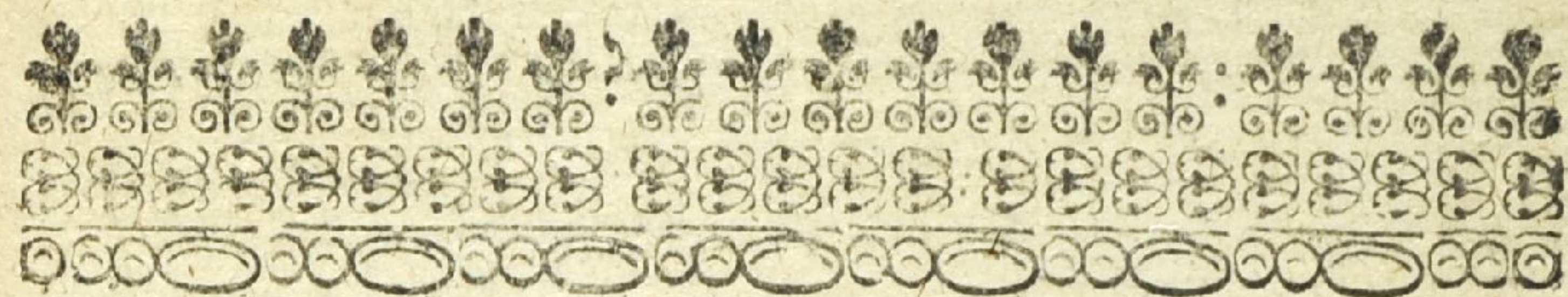
6. Minden Flastromos irakat véle kenni.

7. 8. A' patkoláshoz is szükségesek.

9. Az furó, mellyel az nyilazas helyét ki-
furják.

10. Midőn az Lovat hosszszára égetik, az
mint némely helyen emlekeztem róla.

AZ

AZ TITULUSOKNAK LE-
írása, az mint ez Kőnyvetskében
a' Lovaknak minden nyavalyáirol
szép rendel egymás után
igy meg találhadd.

*Miképpen ismerhetni meg az Lovat hány esztendő-
légyen, és mitsodás jelei legyenek.*

*Továbbá ismét, mikor az Lókét esztendő, miről ismer-
hetni meg minémű nagyot nő.*

*Mikoron valamelly lonak gyógyításához akarsz kez-
deni.*

Miről ismerhetni meg ez ilyen nyavalyájú lovat.

Miképpen kell ez illy nyavalyájú lovakat curálni.

*Ha eszedben akarsz venni, hogy ha az lovad jó úton jár-
róé és egészséges-is.*

*Az mén-lonak mitsodás modunak kell lenni, kit az mé-
nesben botsátasz.*

Meg jedzés az mén-lorol.

Ismét jegyezd meg az mén-lorol ha te jóra találsz.

*Mikor valamelly lonak kedve el-mulik, mint kell azt is-
mét helyére állatni.*

*Ha valamelly mén-ló az kantzától igen meg-rángat-
tatik.*

*Edgy jó recepta, ha valamelly lonak az farka valamel
tisztátalankantzától meg-veszne.*

I 4

Az

Az kis tsikot miképpen kell az Abrakra szoktatni.
 Kérdhadd: Miből esnek azok?
 Még is honnan vagyon az giliszta eredeti.
 Igen jó ital, midőn valamely lovat igen meg tsipdesnek a
 giliszta.
 Ugyan azonrol. Más ital ugyan azonrol.
 Melly isomo által vetetik ki az lonak szűgyin, kit ki-
 gyo féregnek hinak.
 Igen jó ital, az melly lonak esté az fergek ki vetik.
 Abrak közibe valo igen jó por.
 Más igen jó por fereg ellen.
 Probált recepta a magát ki rágo fereg ellen, kit portzel-
 nek hinak melly az bőr és hu közötti vagyon.
 Probált recepta az Szűi fereg ellen.
 Hogy kell meg ismerni az lovon az Scorbustust, az az a
 meg vesztett nedvességű betegséget.
 Ha valamely lonak kövér szemei vannak.
 Mikor valamely lonak az szemét meg ütötték, vagy
 meg szarták volna.
 Ugyan azonrol, ha szintén meg sebesedik avagy meg ho-
 jagzik is.
 Midőn valamely lonak hályog van az szemén.
 Probatum, szemről valo ly.
 Más szemről sokszor meg próbáltatott viz.
 Mikor valamely lo futásában fulad avagy siro dobogo.
 Egy igen fő recepta, mikor valamely lo beteg, és nem tud-
 hadd mi lelte.
 Az melly lonak vizelleti meg áll.
 Az mely lo nem ganejelhatik.
 Arra valo Chrystier.
 Az lonak béli szorul, miképpen ismerhetni meg.

Az lovat ha kország bántya, miképpen ismerhetni meg.
 Igen jó és probált liktárium, az mely lo felett meg za-
 ballik szélről, vizről &c.
 Edgy igen jó kenő, ha valamely lo meg zaballik az szá-
 guldásban.
 Midőn valamely lo meg ü közik.
 Az mely lo meg merevedik.
 Hogy az lo vad meg ne merevedgyék mikor hosszú as uton
 jár sz.
 Hogy az lo mindenkor vidám legyen mikor uton jár sz.
 Item, bő bajosság ellen is jó.
 Miképpen kell meg ismerni az lovat, ha a keresztsont-
 ban sérvése vagyon.
 Mikor az lo nyaka az bajlásban ki szegik, miképpen
 kell azt meg ismerni.
 Mikor valamely lo akar minémű tagjaiban megrokkant.
 Száradás ellen valo kenet, mikor az lo szűgye szárad.
 Mint ismerhadd meg ha az lonak az hátulso inán az
 rokkant ér hosszú ab.
 Ha ismét valamely lo hátulso inán lévő rokkant ér róv.
 Az melly lonak meg dagadnak inai vagy laba sárai.
 Lovat meg vidámitani.
 Az mely lo von bolt tetém vagyon.
 Mikor az lonak Impokia vagyon.
 Fuladólorol valo orvosság.
 Ha valamely lovat meg lőnének, arról meg probált orv.
 Vérnek meg állásáról valo.
 Ha valamely lovat meg vágnának vagy szurnának, és
 vérit meg nem állathatnak.
 Igen jó viz, ha valamely lovat meg lőnének, annak vé-
 meg állatásáról.

Egy igen jó gyuladástól való kenet.

Egy igen jó gyuladástól való por.

Ha valamely lo lántsával vagy koprával meg ökleltetik,

Egy jó lr., midőn valamely lovat meg-löttek a vagy meg-öklelték.

Ha valamely lovat meg vágának vagy fűrnének térdbe, forgotsontba &c.

Is viz ellen.

Egy meg-probáltatott jó meleg kenet.

Miképpen kell meg ismerni, ha az lo lába térdbe vagy bokába ki minyult.

Edgy jó recepta, ha valamely lo folyó epéjű térdgyében vagy bokájában.

Ugyan azonról.

Az tellyes kaptájáról való próbált orvosság.

Ha valamely lonak az kaptán körme hasadéka volna.

Köröm hasadékról és kaptán nővéstől.

Más is ugyan azonról.

Egy igen jó Lo körmére való ir., ha rossz Körme legyen, hogy véle nőjön. Ugyan azonról.

Ha valamely lonak az útésben ki-vész az lába, és az kaptán alól genyetség jár ki.

Igen jó recepta, az mely lo korságos, miképpen ismér:

Minden-féle gántoktól való víz készítés, úgy-mint fűmölisökről, és egyéb affélékről, ki vel mosattassék.

Ha valamely lo az sokúti járásban igen meg-rázodik.

Hogy az lo el ne rázodgyék a vagy lankadgyon.

Ha valamely lonak eleven hus az kaptája körül vagy egyébütt ki nyomodnék.

A jó recepta, ha valamely lonak seb helyei az kaptán körül is meg evessednék.

Ha

Ha eszedben vessed, hogy lovadnak körme meg-hasadt.

Ha valamely lovat meg-nyilazának a vagy fűten bognak, probált recepta.

Egy igen jó gyógyító ital mindenféle nyavalyáról.

Miképpen kell vizet készíteni, az rui gelyvákát fűmölisöket, és egyéb nővésteket azzal mint kell gyógyítani.

Item, más fő víz, az roibado sebek és fűmölisökek ellen.

Mint kell gesztenye színű irat készíteni rostkörömről.

Zöld szárazto Flastromot készíteni, mely az ki-nőtt kúst be-neveli.

Egy jó orvosság, ha valamely lonak lábai beválnak.

Ko epe ellen.

Midőn az lonak kö-epéje az talpa környékén ki fakad.

Igen jó orvosság, az mely lonak körme szorul, miképpen kell azt meg ismerni, és mitől legyen az.

Az köröm gyökere száradása ellen való igen jó orvosság.

Fül-béli kelevényről.

Az mely lonem halhat.

Edgy igen jó Flastrom.

Más Flastrom.

Hivestő és enyhítő kenet.

Olly kenet, mely gyógyít és tisztít.

Szárazto Flastrom vagy lr.

Sebre való lr.

Más szárazto Flastrom.

Minden-féle kelevény ellen való lr.

Seb vagy sérvés ellen való lr.

Fülből való vad hus ki rágo lr.

Szárazto lr.

Tyukmang olaját venni.

Olly irat készíteni, ki tisztítás gyógyja.

Dagadás ellen való Ir.

Edgy igen jó enyhítő viz, az lovaknak minden-féle beves
nyavalyái ellen.

Minden féle sebek ellen való viz készítés.

Minden féle sebet meg-gyógyító Por.

Igen jó Ir az Frantzu sereg ellen.

Mikoron valamely lonak az egész teste isomokkal rakva,
és az ros sereg bántya, vagy menyét fojtogatja.

Minden-féle seb gyógyító fekete Ir.

Meg-probált orvoság, az melly lo koszos vagy turos:

Fekete kosz avagy turrol való Ir.

Más Ir ugyan azonrol.

Turrol való Viz.

Megmás viz azonrol.

Más turrol való orvoság.

Az tsoportos lábú lorol.

Ugyan azonrol.

Megmás az tsoportos lábú lorol.

Impokrol.

Edgy igen jó orvoság, ha valamely lonak tetemes kórme
vagy, és miről kell meg-ismerni.

Jó orvoság, az melly lo von békolat vagy, miről ismer-
ketni-meg.

Igen jó orvoság, az melly lonak az hátulso térdgyén által
tárho epéj: vagy, &c.

Ha valamely lonak az hátulso lába térde lankad.

Ha valamely lo von edgy tyukmonni vagy ökölni gyökeres
szűmöltső vagy, és vér tsópóg ki belőle.

Jó zold Ir, az békolatban lévő sebes lábnak.

Meg probált viz, ha valamely lonak lábai meg dagadnak
yan azonrol.

Midőn

Midőn valamely lonak az lábai ki-fokadoznak.

Ha valamely lonak az szerzsáma meg-dagad.

Ha valamely lo tisztátalanul vizellik

Ugyan azonrol.

Ha az lo vért vizellik.

Az melly lo nem vizelhetik.

Megmás azonrol.

Ha valamely lo nem ehetik.

Ha meg-akarod tudni ha nőé lovad avagy nem.

Az melly lo nem nőhet.

Az melly lonac szájába békája vagy.

Ha valamely lo igen bevül, mivel kell annak bevéégét
enyhíteni.

Az melly lonak háta nyereggel meg-nyomtatik.

Megmás száraz por, az fellyúl említett sebre, melly
használ az nyereg meg-nyomás ellen-is.

Az melly lo rajas vagy széles az fejével.

Miképpen kell meg-ismérni az melly loban raj vagy.

Miképpen kell meg-ismérni az alattiomban való bodn
lovak

Az melly lonak bolondos bodulása vagy.

Miképpen kell meg-ismérni az lo von a magvas lodétá

Az melly lo bolyokás.

Igen jó orvoság, az melly lonak nyaka ki-szegik, és
rutul félre vagy borgason tartja.

Az melly lonak az nyaka igen meg-dagad.

Fáradtság ellen való orvoság.

Ha valamely lo ruhát vagy tollat meg-észik.

Az melly lo fuladozó.

Más azonrol. Megmás azonrol.

Horn ellen.

Igen jó por az nyers borut ellen.

Kemény, szíve és hasa avagy szűgye verőloról.

Török gyéket fel-szakasztani.

Tuknyos főfájo avagy beteges loról.

Az melly lonak beves szemei vadnak, és igen folynak, úgy annyira hogy majd nem is láthat véle.

Aleg probáltatott orvosság, az sebes lovat 9 napok alatt meg-gyógyítani.

Az lonak nyelvéen lévő mindenféle foggyatkozásról:

Az melly lonac füle evesül.

Az fülben való nyű ellen.

Füldaganattyáról.

Az melly lo Istállóban vagy mezőben hirtelen le esik.

Egy igen jó Dealibea irat készíteni.

Gyaladás ellen való igen jó popiotmoi készíteni.

Fegyvernekes Ir.

Ha valamely lonac farkában vagy sérényében tetvek vadnak, miképpen kell ki-vesztetni.

Füel kévőno Por.

Tuknyról való orvosság.

Aleg más azonról, ha az előbbi orvosság ugyan nem használna.

Az melly lo belő! rothad

avagy orvosság, az melly lo meg rokkan, sérődik &c.

avagy orvosság, az melly lo lába kettő török.

avagy orvosság, az melly lo sárgaság van

avagy orvosság, az melly lo meg dagadozott, és a nedves és majbol az oldala tisonyai közé szivár, bőr alatt vagy szűgyében marad.

avagy orvosság, az melly lo meg sérül

avagy orvosság, az melly lo meg sérül vagy rokkan.

Igen

Igen jó receptia, az melly lonak toroc gyökje van.

Az melly lo von bőr szorítás van.

Egy jó orvosság, az melly lonak hirtelen egész testemint egy tyukmonni vagy ökölöni kelevéjével rakva lesz.

Igen jó receptia, a melly lonac füle között fuvo férges vagy

Egy igen jó orvosság, az melly lovat meg-bájosnak.

Az Gutta úrt lovat mint kell gyógyítani.

Jegyezd meg, ha valamely jó jaro vagy nyerges lovat az fűre ki akarsz vinni:

Továbbá ísmét, ha jó nyerges lovadat nem akarsz az fűre botosítani:

Ha valamely lovat bodossá akarsz tenni.

Mint kell az lovat Gesztenye szőrűvé tenni.

Ha lovadnak edgyik lábát akarsz meg-fekettíteni, vagy másutt egyét is &c.

Ha bár-mi aggal akarsz lovadat meg jegyezni.

Ha akarsz, hogy hosszú sérénye és farka legyen.

Miképpen örök medon vörössen a lovat festeni.

Nemzet m. örössen festeni.

Egy jó receptia, az melly lonac fíbelekie

Igen jó receptia az melly lonak térdetisoni

vagy más egyéb tisonyai meg-sérül.

Igen jó orvosság, az melly lonak a tsipője

V E G E.

32(0)28

